

๘๗
แผนผังพฤกษา
แอฟริกา

ศาสตราจารย์
จาเรจ สิวี่ เพีย

เล่มที่ ๗๗๖ ภาค
สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ปกตินิพนธ์ ภาคผนวก

เหนือเผด็จการแอฟริกัน

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike BY NC SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

เหนือเผด็จการแอฟริกัน

ศาสตราจารย์ อาเธอร์ ลิวส์

เสนห์ จามริก แปล

หนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ภาคผนวก

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๐๘

ปก ภาพเขียน

แถลงเรื่อง

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ แรกออกสู่บรรณโลกเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ สองปีแรกจัดพิมพ์ออกเป็นรายคาบสี่เดือน บัดนี้วันระยะมาเป็นรายไตรมาส จำนวนการพิมพ์ ก็เพิ่มขึ้นทุกทีจนเป็นทวีคูณ ดังเป็นที่ทราบอยู่ดีแล้ว ในหมู่สมาชิก นอกจากนั้น ยังจัดพิมพ์ ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ ออกแล้วสองฉบับ กับได้จัดหนังสือชุดพิเศษออกตีพิมพ์แล้วสองเล่ม และยังจะจัดพิมพ์เล่ม ๓ เล่ม ๔ ต่อไปอีก แต่เราก็ไม่ต้องการหยุดอยู่เพียงนั้น เว้นไว้แต่จะมีอันเป็นขงอยู่เหนือวิสัย ที่เราจะบงการได้

ขั้นต่อไปก็คือ ใคร่เสนอ ปริทัศน์ภาคผนวก ซึ่งมีได้ประกาศให้ทราบล่วงหน้า เราต้องการส่งหนังสือเช่นนี้อภิธาน์ทนาการแด่บรรดาสมาชิก เป็นทำนองของแถมพก ส่วนผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกก็มีโอกาสซื้อได้ในราคาถูกขอมเย ถ้าซื้อควบคู่กับหนังสือ ปริทัศน์

ภาคผนวก เล่มแรกที่น่าสนใจ นายเสนห์ จามริก อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แปลขึ้นจากเรื่องของศาสตราจารย์ อาเธอร์ ลิวส์ ซึ่งลงพิมพ์ในนิตยสาร Encounter ฉบับเดือนสิงหาคม ศกนี้ โดยสำนักพิมพ์นี้ได้รับลิขสิทธิ์จากบรรณาธิการนิตยสารนั้นในกรุงลอนดอน และสำนักงานใหญ่ของสภาว่าด้วยเสรีภาพทางวัฒนธรรม (Congress for Cultural Freedom) ในกรุงปารีส ให้แปลเรื่องทุกเรื่องได้ตามใจปรารถนา บรรณาธิการจึงให้จัดพิมพ์บทความเรื่องนั้น มูลนิธิอาเซียก็ออกคำตีพิมพ์ให้ด้วย จึงขอขอบคุณผู้แต่ง ผู้แปล แลสถาบันที่กล่าวนามมาแล้วนั้นด้วย

ทางสำนักพิมพ์เชื่อว่า ปริทัศน์ภาคผนวกนี้ คงจะช่วยยังทัศนะแห่งผู้อ่านของเราให้กว้างไกลไปยิ่งขึ้น และถ้าจะช่วยให้เราเข้าใจสถานการณ์ในบ้านเมืองเราเองดียิ่งขึ้นด้วย การจัดพิมพ์บทความนี้ ก็จะสมความมุ่งหมายทุกประการ

ศ. น. ๒๕๐๖

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

คำนำของผู้แปล

เดี๋ยวนี้ ประชาธิปไตยกลายเป็นคำติดปากของคนทั้งโลก ที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือว่า คำๆ นี้แพร่หลายกว้างขวางขึ้นเพียงใด ความหมายก็ยิ่งกระจัดกระจายแตกแยกออกไปทุกที ประชาธิปไตยมีกำเนิดในสังคมตะวันตก ในแง่หนึ่งเป็นเครื่องหมายของความเจริญก้าวหน้าอันเป็นสมบัติของตะวันตก และด้วยสมบัติข้อนี้กระมังที่เป็นแรงจิตใจให้ส่วนอื่นๆ ของโลกเกิดความมุ่งมั่นหมายขวัญในสิ่งนี้ เพราะประชาธิปไตยเป็นเสมือนอาการของชนผู้เจริญและทันสมัย จึงไม่น่าประหลาดใจอะไรที่ทั้งคนที่ดี สังคมที่ดี พวกนิคมประชาธิปไตย อย่างน้อยที่สุดก็ด้วยวาตะและที่ท่า การทดลองใช้ระบอบประชาธิปไตยในประเทศใหม่ๆ ต่างชะงักล้มเหลวเกือบสิ้นเชิง ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยความกังขาในระบอบนี้ แต่แล้วก็ไม่กี่คนที่ปฏิเสธประชาธิปไตยอย่างเด็ดขาด หากยังพยายามทบทวนคิดค้นปรับความหมายความเข้าใจ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม เป็นเรื่องเป็นรายไป นี่เป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของโลกยุคกลางศตวรรษปัจจุบัน ซึ่งความจริงก็ไม่ใช่ว่าของผิดแปลกอะไรในเมื่ออาการนี้ประชาธิปไตยนำไปใช้สวมใส่กับคนและสังคมที่แตกต่างกันอย่างลึกซึ้ง

ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ยอมรับและเกื้อหนุนศักดิ์ศรีของมนุษย์ ใครเล่าที่จะหาญปฏิเสธคุณค่านี้ อย่างไรก็ดี ผู้มีใจนิยมประชาธิปไตยพึงระลึกอยู่เสมอว่า หลักอุดมการณ์และวิธีจัดระเบียบสถาบันของประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก ยิ่งกว่านั้นอาจกล่าวได้ว่าเมื่อมาถึงขั้นปฏิบัติ ประชาธิปไตยโดยสาระเป็นระบบวิธีทางการเมืองอย่างหนึ่ง เพื่อให้รัฐบาลกับประชาชนมีฐานะสัมพันธ์รับผิดชอบต่อกันโดยใกล้ชิดเท่าที่จะกระทำได้ ปัญหาประชาธิปไตยจึงมีอยู่ ๒ ชั้นใหญ่ คือในเบื้องต้น ขึ้นอยู่กับว่าหลักสัมพันธ์รับผิดชอบ ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นที่ยอมรับนับถือกันหรือยัง ในสังคมหนึ่งๆ ถ้ายังก็ไมมีความหมายอะไรที่จะพยายามถกเถียงกันต่อไปอีก ในขั้นที่สองเป็นปัญหาว่าจะจัดระเบียบสถาบันปกครองอย่างไร จึงจะอำนวยความสะดวกฐานะสัมพันธ์ทางการเมืองเช่นนั้น และนี่เป็นเรื่องของรูปและวิธีการซึ่งย่อมแตกต่างกันไปสุดแต่ลักษณะแวดล้อมดังกล่าวแล้ว ในแง่หนึ่งที่ความหมายความเข้าใจประชาธิปไตยอาจดูแตกแยกไปสำหรับท้องที่ต่าง ๆ กัน เป็นเรื่องที่จะต้องพยายามขบคิดใคร่ครวญกันให้ถี่ เป็นภารกิจอันจำเป็นยิ่งยวด โดยเฉพาะในยุคภายใต้การคุกคามของโลกเผด็จการคอมมิวนิสต์ปัจจุบัน

บทความที่นำมาแปลเสนอนี้ เป็นเรื่องของปัญหาทำนองเดียวกัน ในสังคมแอฟริกัน ตะวันตก ผู้เขียนคือศาสตราจารย์ อาเธอร์ ลิวส์ เป็นนักเศรษฐศาสตร์ หากเป็นที่ขบถของนักถือ กันดีในเรื่องความคิดอ่านทางสังคมและการเมือง ในประการสำคัญ นี่เป็นทัศนะของบุคคลผู้ ทรงคุณวุฒิและผู้มีใจเป็นกลาง คิดและพูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีเขินอาย เพราะอำนาจหรือผลประโยชน์ได้เสียเป็นส่วนตัว บทความนี้มุ่งเฉพาะเรื่องของสังคมแอฟริกันก็จริง แต่ศาสตราจารย์ ลิวส์ยังได้ให้แนวความรู้อันอาจถือเป็นหลักใช้ได้ทีเดียว สำหรับเรื่องราวของสังคมด้อยพัฒนา อื่น ๆ คำอ้างอิงที่ว่าเผด็จการเป็นระบอบที่มีประสิทธิภาพดีกว่าประชาธิปไตย เป็นข้อที่เชื่อกัน มานานและน่าสนใจ แต่ผู้อ่านจะได้แง่คิดจากนักเศรษฐศาสตร์ผู้หนึ่งเสียที ว่าเป็นความจริง หรือไม่ ปัญหาการจัดรูปสถาบันประชาธิปไตยจะต้องคำนึงพิจารณาถึงลักษณะโครงสร้างของ สังคมในแง่ไหนบ้าง การเมืองน่าจะเข้าใจกันอย่างไร จึงจะเข้ากับปัญหาเรื่องราวของแต่ละ สังคม และในประการสำคัญ เพื่อให้เข้าใจแนวทางแก้ไขเปลี่ยนปรัชญาการเมืองของเหล่าคนผู้ ทรงอำนาจทั้งหลาย

ถ้าสำหรับประเทศที่ยังใหม่ ปัญหาประชาธิปไตยเป็นปัญหาของพัฒนาการ ซึ่งย่อมมี ส่วนสะท้อนสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมโดยไม่ต้องสงสัย ในแง่นี้จึง หวังว่าบทความนี้จะประโยชน์ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องราวซึ่งคนไทยทั้งหลายควร ให้ความใส่ใจอย่างถ่องแท้ขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ผู้แปลขอถือโอกาสแสดงความระลึกถึงคุณของ ศาสตราจารย์ลิวส์ผู้เป็นครูไว้ ณ ที่นี้ และทั้งใคร่ขอบคุณมูลนิธิอาเซียที่ช่วยอนุเคราะห์ในด้าน ทุนการพิมพ์บทความแปลนี้ด้วยเช่นกัน

เสน่ห์ จามริก
คณบดีรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

เหนือเผด็จการแอฟริกัน*

วิกฤตของระบบรัฐพรรคเดียว

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มีประเทศใหม่ ๆ ๑๓ ประเทศ ได้รับเอกราชในแอฟริกาตะวันตก ๔ ประเทศเคยเป็นดินแดนอาณานิคมของบริเตน (กานา ไนจีเรีย เซียร์ราลีโอน และแกมเบีย) ๕ ประเทศเคยเป็นดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส (โมริเตเนีย เซเนกัล มาลี กินี อีเควอริวอลตา ไอวอรีโคสต์ โตโก คาโงเมย์ และนิเจอร์) ประเทศที่สิบสี่คือ ลิเบีย เป็นเอกราชมาแล้วกว่าศตวรรษ กินีของปอร์ตเกสคงเป็นอาณานิคมแห่งเดียวที่เหลืออยู่ในแอฟริกาตะวันตกขณะนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ละประเทศที่เป็นเอกราชมีพรรคการเมืองสำคัญอย่างน้อย

* แปลจากบทความของศาสตราจารย์ อาเธอร์ ลิวส์ (W. Arthur Lewis) เรื่อง *Beyond African Dictatorship* ในวารสาร *Encounter*, August, 1965.

ศาสตราจารย์ อาเธอร์ ลิวส์ เป็นนักเศรษฐศาสตร์และนักเขียนที่รู้จักกันดี ท่านผู้นี้เกิดใน เวสต์ อินดีส์ ทำการสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยลอนดอน และมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เป็นเวลาหลายปี ปัจจุบันประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัยปρίนซ์ตัน สหรัฐ ก่อนหน้านั้นเคยดำรงตำแหน่ง รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่ง เวสต์ อินดีส์ และเป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของประธานาธิบดี เอนครูมาห์ แห่งประเทศกานา งานเขียนสำคัญ คือ *Principles of Economic Planning* (1949) และ *The Theory of Economic Growth* (1959)

๒ พรรค ยกเว้นไอวอรีโคสต์และลิเบีย เกือบสี่ล้านการณ์กลับตรงกันข้าม เพราะทั้งหมดเป็นรัฐที่มีพรรคเดียวทั้งนั้น เว้นแต่ในจิเรียและเซียร์ราลีโอน จุดประสงค์ของข้าพเจ้าในที่นี้ใครที่ระงับการระดมพรรคเดียวในภาวะการณ์ของแอฟริกาตะวันตก และประเมินข้อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคมที่กำลังพัฒนา

ก่อนอื่นต้องตั้งข้อสังเกตว่านักการเมืองในแอฟริกาตะวันตกนั้นเราไม่อาจอธิบายให้ภาพลัโดยอาศัยผู้กันอันเดียวกันไปทั้งหมดได้ ประเทศ ๑๔ ประเทศ อยู่ภายใต้การนำของคนซึ่งแตกต่างกันมากมายในอุปนิสัยใจคอ นับจากคนตรงที่สุดไปถึงคนชั้นอันธพาลหาประโยชน์ใส่ตัว การบริหารงานของคนเหล่านี้ ก็มีตั้งแต่ประเภททุจริตเกือบที่สุดขึ้นไป ถึงประเภทบริสุทธิ์สะอาดเกือบที่สุดในโลกเช่นเดียวกัน มีเหตุผลอ้างอิงที่สนับสนุนระบบพรรคเดียว โดยไม่พูดกันถึงลักษณะอุปนิสัยของนักการเมืองเหมือนกัน แต่ก็เป็นการหลงผิดอยู่ถ้าจะลืมนึกว่า พฤติการณ์เป็นไปในประเทศเหล่านี้ มากต่อมากที่เกือบที่อธิบายได้อย่างเต็มที่ในแง่ของความละโมภอันเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ ซึ่งแสวงอำนาจและความมั่งคั่งตำแหน่งทำให้เกิดอำนาจ เกิดศักดิ์ศรีและเงิน อำนาจมีมากแทบไม่น่าเชื่อ รัฐมนตรีในแอฟริกาตะวันตกส่วนมากวางตนเหนือกฎหมายและตำราปฏิบัติเช่นนั้นกับคนเหล่านี้ การตัดสินใจกระทำกันอย่างอำเภอใจ มติตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งในประเทศที่ก้าวหน้าเป็นเรื่องของข้าราชการประจำและผู้ชำนาญงาน แต่ในประเทศเหล่านี้ รัฐมนตรีเป็นผู้ชี้ขาด และมักไม่มีการปรึกษาหารือความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ศักดิ์ศรี

ก็มีมากแทบไม่น่าเชื่อเหมือนกัน คนซึ่งอ้างตนเป็นนักประชาธิปไตย โดยแท้จริงประพฤติกิจจรรยาเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของรัฐ คนเหล่านั้นสวมร่างในเครื่องแบบ สร้างวังของตนเอง ระงับการจรรจน ๆ หมกใน ขณะที่ตนขบขี้ จิตขบจนเห่เอิกเกริก และโดยทั่วไปต้องให้ได้รับการปรนนิบัติ อย่างเช่น ฟาโรห์ของอียิปต์

โดยแท้จริง มีประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรีในแอฟริกาตะวันตก เพียงไม่กี่คนที่มีอิทธิพลสูงใจส่วนตัวในประเทศของตน ปฏิบัติการปราบปรามที่กระทำการตามคตินี้ สืบเนื่องมาจากความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ซึ่งคนเหล่านั้นเองส่วนมากเป็นผู้ก่อ เพราะเหตุที่ภาษาล้อค่าของผู้นำการเมืองในแอฟริกาตะวันตกมุ่งไปด้วยความเกลียด และรุนแรงต่อคูปริยักษ์ทางการเมือง การปราบปรามจึงถือเป็นขารมิตีเด่นยิ่งกว่าที่จะดึงดูดใจยอมชอมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นรากฐานของผู้นำแบบที่นิยมใช้อิทธิพลสูงใจ ลักษณะผู้นำแบบนี้ไม่จำเป็นต้องใช้กลยุทธปราบปรามซึ่งประธานาธิบดีหลายต่อหลายคนใช้กันอยู่

ที่สำคัญกว่าคุณสมบัตินี้ก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่านักการเมืองใหม่ ๆ ส่วนมากไม่มีความผูกพันต่อประชาธิปไตย ไม่เคยมีประสบการณ์กับประชาธิปไตย และไม่รู้ทั้งปรัชญาและประวัติศาสตร์ของประชาธิปไตย เมื่อสิบห้าปีก่อน ในสมัยที่การเมืองจำกัดอยู่ในหมู่คนไม่กี่คน นักการเมืองชั้นนำส่วนมากเป็นคนมีการศึกษาสูง และโดยอาศัยทางมหาวิทยาลัยในบริเทนหรือฝรั่งเศส เคยได้เดินทางในยุโรปและเรียนรู้อารยธรรมและปรัชญาของประชาธิปไตยอยู่บ้าง มาเดี๋ยวนี้คนประเภทนี้หายากใน

วงการเมืองของแอฟริกาตะวันตก นักการเมืองรุ่นใหม่มาจากโรงเรียน
ชั้นประถมเป็นพื้น วิชาประวัติศาสตร์ยุโรปนิดๆ หน่อยๆ และไม่เคย
ออกนอกประเทศของตนจนกระทั่งได้รับเลือกตั้ง สำหรับส่วนมากของคน
เหล่านี้ เอกราชหมายความว่า แต่เพียงว่า ตนเข้าสืบทอดตำแหน่งในระบอบ
อิตาเลียนไทย ซึ่งข้าราชการชาวบริติชและฝรั่งเศสปล่อยวางไว้เท่านั้น
คนพวกนี้คงเจริญรอยตามแบบอย่างผลการ วางอำนาจทำนองเดียวกับ
พวกข้าหลวงและหัวหน้าท้องถิ่น แต่ก่อนเพียงเพราะว่าไม่รู้อะไรดีไปกว่านี้
เราอาจรู้สึกขบขันที่ผู้คนรวมทั้งนักการเมืองแอฟริกา อธิบายให้เราเข้าใจ
ว่ารัฐบาลพรรคเดียวเป็นระบบเกิดขึ้นสำหรับแอฟริกาโดยเฉพาะ เป็น
ระบบที่สืบทอดมาจากยุคอาณานิคมและระบบสังคมของแอฟริกา ทว่า
รัฐบาลพรรคเดียวมิใช่ของปกติธรรมดา ซึ่งมีกันอยู่เกือบทุกทวีป ใน
คริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ จากประสบการณ์ของข้าพเจ้า ผลสำคัญจากการ
ที่คนพยายามชักจูงตนเองให้เชื่อว่า ชาวแอฟริกาแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ
ก็คือว่าตนเองทอดทิ้งมาตรฐานสามัญของความประพฤติและจุดมุ่งหมาย
สำหรับสภาพชน โดยคิดเสียว่าอะไรก็ได้ย่อมดีพอสำหรับแอฟริกาทั้งนั้น
ทั้งที่ตนคงจะไม่มีวันยอมคิดเลยว่าดีสำหรับยุโรปหรืออเมริกาเหนือ

ชาวแอฟริกาตะวันตกเป็นจำนวนมากต่อต้านรัฐบาลพรรคเดียว และไ้
ถูกสังหารหรือจำคุกหรือเนรเทศเพราะเหตุนี้ ขอให้เรายำลึ้มคน
พวกนี้เสีย คนอื่น ๆ อีกเป็นอันมากที่มักาลังขวัญและส่ายสอานกัน
พากันยอมรับรัฐบาลพรรคเดียว เพราะเชื่อว่าเป็นทางดีที่สุดที่จะจัดการ
ประเทศชาติของตนในขณะนี้ ทางที่ดีที่สุดที่จะศึกษาในเรือนนักคือ
จะต้องพิจารณาข้อโต้เถียงตามเหตุผลของเขา

ข้อโต้เถียงสนับสนุน

ประชาธิปไตยหมายความว่า คนเต็มใจยอมรับผลการเลือกตั้งที่เป็นธรรม
เจตจำนงของกลุ่มชนซึ่งพอเพียงทราบได้ด้วยหีบบัตรลงคะแนนเสียงเป็น
มติสูงสุด กำหนดว่าใครจะเป็นผู้ปกครอง

ทั้งความเต็มใจยอมรับผลลงคะแนนเสียงย่อมต้องอาศัยความยินยอมเห็น
พ้องกัน แต่ความยินยอมเห็นพ้องจะมีไม่ได้ในที่ซึ่งผู้ช่วงชิงอำนาจขัด
แย้งกันรุนแรงในเรื่องซึ่งตนเห็นว่าสำคัญขั้นมูลฐาน จนถึงกับไม่ยอมให้
คู่ปรปักษ์ของตนเข้าทำการปกครอง ไม่ว่าหีบบัตรเลือกตั้งจะชี้ขาดว่า
อย่างไรก็ตาม พรรคเลเบอร์และพรรคคอนเซอเวทีฟ หรือพรรครีพับลิกัน
และพรรคเดโมแครตยอมรับคำตัดสินชี้ขาดให้ฝ่ายแพ้ ก็เพียงเพราะเขา
เชื่อว่าฝ่ายอื่นจะไม่ทำอะไรที่น่าหวั่นเกรง ถ้าความยินยอมเห็นพ้องเช่น
ว่านี้ไม่มีอยู่ คะแนนเสียงเลือกตั้งย่อมจะไม่เป็นที่ยอมรับกัน

เรามักได้รับคำบอกเล่าว่า รัฐบาลที่เข้มแข็งเป็นสิ่งจำเป็นในประเทศด้อย
พัฒนา เพื่อสร้างความเร็วก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ อันเป็นความจริง
สำหรับสังคมแบบชนชั้น ในดินแดนของเอเชียและตะวันออกกลาง ซึ่ง
ราชาที่คึกคักเอาส่วนผลิตผลของชาวนาครึ่งหนึ่งเป็นค่าเช่า การ
ปฏิบัติที่ขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างเสริมมูลฐานทางเศรษฐกิจ ทำนอง
เดียวกัน ในส่วนต่างๆ ของลาตินอเมริกา ซึ่งเจ้าของที่ดินรายใหญ่
ปล่อยให้เนื้อที่ดินอันอุดมสมบูรณ์ว่างเปล่าอยู่ ในขณะที่ชาวนาต้องดิ้นรน
ไปหาเลี้ยงชีพตามป่าเขา ปฏิบัติการทางการเมืองจำเป็นต้องปูพื้นฐานให้
เพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แต่แอฟริกาตะวันตกไม่เหมือนกัน

แอฟริกาตะวันตกไม่มีราชที่ดินและไม่มีคนผิวขาวทั้งถิ่นฐาน บุคลากร
สำคัญต่อพัฒนาเศรษฐกิจไม่ใช่การเมือง

รัฐบาลต่าง ๆ ในแอฟริกาตะวันตกไม่มีความจำเป็นต้องบังคับผู้คนของตน
ให้สร้างประเทศให้ทันสมัย บุญใจไปสู่การสร้างประเทศให้ทันสมัย
อยู่ที่การศึกษา และนี่เองที่ประชาชนเป็นผู้สร้างความอัศจรรย์แก่รัฐบาล
โดยพากันส่งลูกหลานเข้าโรงเรียนเกินกำลังที่โรงเรียนจะรับได้ บาง
รัฐบาลอาจจะพยายามบังคับชาวนาให้รับวิधिปฏิบัติที่ดีขึ้น เป็นต้นว่า
ใช้ปุ๋ยหรือเมล็ดพันธุ์ที่ดีขึ้น คัดทำลายไม้ที่เป็นโรค หรือแม้ให้เข้าร่วม
ในสหกรณ์และนารวม แต่รัฐบาลไม่ฉลาดนักที่จะคิดทำเช่นนั้น สหภาพ
โซเวียตและจีนพยายามแล้วทั้งๆ และทั้งกลุ่มเหลว การเพิ่มกำลังผลิต
ทางเกษตรเป็นสิ่งจำเป็นแน่นอนสำหรับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แต่
ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะบรรลุถึงได้ก็แต่โดยทางการศึกษา โดย
สร้างแบบอย่างและมูลงใจทางเศรษฐกิจ อันเป็นแนวทางสามัญธรรมดาคา
เท่านั้น

วิधिบังคับสำคัญอีกเรื่องซึ่งมีผลยิ่งต่อการพัฒนาก็คือ การเก็บภาษี รัฐบาล
ในแอฟริกาตะวันตกจำเป็นต้องหารายได้ภาษี ร้อยละ ๑๕ ถึง ๒๐
จากรายได้ของประเทศชาติ เพื่ออำนวยความสะดวกที่เหมาะสม
และส่งเสริมการสร้างทุน แต่ว่ารัฐบาลส่วนใหญ่เก็บภาษีต่ำกว่าร้อยละ
๑๐ ถ้าระบบพรรคเดียวจะสามารถทำให้ส่วนรายได้ภาษีเพิ่มขึ้นได้
อย่างรวดเร็วแล้ว ข้อนี้ก็คงจะเป็นเหตุผลสนับสนุนระบบพรรคเดียวได้

จริง ๆ อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ การพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับมูลงใจ นี่หมายความว่า ผลผลิตเฉลี่ยต่อคน ไม่อาจเพิ่มขึ้นได้รวดเร็วกว่ารายได้เฉลี่ยต่อคน (ภายหลังชำระภาษีแล้ว) ความพยายามใดๆ ที่จะเพิ่มส่วนการเก็บภาษีให้รวดเร็ว ย่อมจะบั่นทอนทำลายมูลงใจ และขัดขวางต่อการเจริญเติบโต วิธีการนี้ยังไม่ใช่ที่นิยมในระบบพรรคเดียวเท่าๆ กับในระบบหลายพรรค ในกานา เคยพยายามเมื่อไม่นานมานี้ แต่ได้ก่อให้เกิดการนัดหยุดงานและจลาจล และแล้วภาษีซึ่งคนงานคัดค้านก็ต้องถูกล้มเลิกไป

x แล้วยังมีข้ออ้างอีกว่า ✓ ระบบพรรคเดียวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับจิตตากับความยั่งยืนซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจก่อให้เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงย่อมก่อให้เกิดภาวะตึงเครียดอย่างช่วยไม่ได้ ชาวนาจะรวมกันเรียกร้องให้ได้ราคาสูงขึ้น คนงานจะรวมกันเรียกร้องให้ได้ค่าจ้างสูงขึ้น คนออกจากโรงเรียนชั้นประถมจะพากันยึดเยียดเข้าสู่เมืองต่างๆ และคนตกงานจะหาทางบรรเทาทุกข์ มีเชื้อระเบิดอยู่มากมายซึ่งคนใจชั่วอาจใช้เป็นฐานกำลังอันมหึมาเพื่ออำนาจส่วนตัว ระบบพรรคเดียวพยายามสกัดภาวะตึงเครียดเหล่านี้ กล่าวคือ สภาพแรงงานจะต้องให้เป็นของพรรค และอยู่ภายใต้เจ้าหน้าที่ของพรรค กลุ่มของชาวนา สภาสตรี องค์การเยาวชน และแหล่งพลังของภาวะตึงเครียดอื่น ๆ ถูกนำรวมเข้าอยู่ภายในกรอบงานของพรรค ทั้งนี้โดยหวังว่าไม่เพียงจะช่วยให้ได้ค่าจ้างรอบรองรอยของการแตกแยกทั้งหมดเท่านั้น แต่ยังบังคับให้กลุ่มแตกแยกยอมรับสิ่งซึ่งผู้นำพรรคเห็นว่าเป็นทางออกที่สมเหตุสมผลด้วย

ผลสำเร็จก็มีเพียงบางส่วนเท่านั้น นักสหภาพแรงงานที่แท้จริงไม่ชอบการควบคุมของพรรค และเรียกร้องสิทธิที่จะปฏิบัติการโดยอิสระ ชาวนา ก็มีความรู้สึกแบบเดียวกัน พรรคไม่อาจปรามคนมิให้รู้สึกขัดใจกับหมู่คณะของตน จำนวนภาวะตั้งเครือข่ายเป็นเครือข่ายวัดส่วนอัตราการเปลี่ยนแปลงในทางสุตค่านหนึ่งของเครือข่าย อย่างเช่นในซาลาซาร์ ของปอร์ตุเกส เราอาจมีภาวะชะงักงันที่แล่นสันติ ในอีกทางค่านหนึ่ง อย่างในรัสเซียของสตาลิน เรามีการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วซึ่งสกัดไว้เพียงด้วยวิธีจากและ “กวาดล้าง” คนนับล้านเท่านั้น ในภาวะเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ระบบพรรคเดียวไม่อาจป้องกันการจัดเครือข่าย ทั้งหมดเท่าที่ระบบพรรคเดียวจะทำได้ ก็คือ ระวังปรายปรามการก่อวินาศกรรมที่เปิดเผยจากนั้นความไม่พอใจจะพุ่งไปอยู่ที่พรรคทั้งหมด ซึ่งเราจะได้เห็นต่อไปว่าเป็นการเพิ่มความหย่อนเสถียรภาพของพรรค พฤติการณ์เช่นนี้จะบ่งชี้ความพยายามที่จะกวาดล้าง และบังคับให้ผู้ขัดขวางลงสู่ใต้ดิน อันเป็นแหล่งก่อให้เกิดการเดินขบวนต่อต้านอย่างรุนแรงครั้งแล้วครั้งเล่า

เหตุผลสนับสนุนประชาธิปไตยไม่ใช่อยู่ที่ว่าประชาธิปไตยยังกันมิให้เกิดภาวะตั้งเครือข่าย หากอยู่ในข้อที่ว่าการอภิปรายหรือโดยเปิดเผยก่อให้เกิดสังคมที่สมบูรณ์มากกว่าที่จะทำด้วยวิธีการปรายปราม การแพร่กระจายความรับผิดชอบเป็นการแพร่กระจายการขัดแย้ง เราแต่ละคนเป็นของกลุ่มของคณะหลายกลุ่ม ซึ่งมีผลประโยชน์แตกต่างกัน และในลักษณะที่ว่า เราคัดค้านคน ๆ หนึ่งในปัญหาเรื่องนี้ แต่รวมหัวกับเขาในปัญหาเรื่องต่อไป นั่นเท่ากับเป็นการยังกันมิให้ข้อขัดแย้งของเราหวนไหว แกว่งไกว

ไปตามอารมณ์รู้สึกของเรา การอัครวมการขัดแย้งเข้าไว้ในพรรคเดียว
หรือจำกัดไว้ที่พรรคเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ยิ่งกว่านั้นในกรณี
ของนักการเมืองแอฟริกาตะวันตก ซึ่งจำนวนมากมีคุณภาพต่ำ และขาด
ประสิทธิภาพ แหล่งความคิดทางการเมืองและวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็น
อิสระเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อแอฟริกาตะวันตก แต่เพื่อดำรงอยู่ นักการเมือง
เหล่านี้รู้สึกว่าจำเป็นต้องทำลายล้างความเป็นอิสระของชาวนา ของ
สหภาพแรงงาน องค์การศาสนา มหาวิทยาลัย และสถาบันสังคมอื่น ๆ
ทั้งปวง โดยรวมเข้าไว้ภายใต้การควบคุมของพรรค คนเหล่านี้ทำให้
ประชาธิปไตยเป็นทะเลทราย แล้วกลับเรียกมันว่าเป็นความสงบสุขของ
สังคม

กล่าวโดยย่อ ส่วนมากของข้อสันนิษฐานระบบพรรคเดียวขึ้นอยู่กับข้ออ้าง
ที่ว่า เพื่อเร่งรัดการพัฒนาและเพื่อเสถียรภาพจึงควรคิด ครั้งแรก
ของข้ออ้างนี้เป็นเรื่องจอมปลอม และครั้งหลังเป็นเรื่องน่าสงสัยและทั้งไม่
พึงปรารถนาด้วย ระบบพรรคเดียวโดยทั่วไปไม่เข้ากับปัญหาเศรษฐกิจ
ปัจจุบันของแอฟริกาตะวันตก

× ปัญหาการเมืองมูลฐานไม่ใช่เรื่องนโยบายเศรษฐกิจ หรือนโยบายต่างประเทศ
แต่เป็นเรื่องการก่อตั้งชาติในหมู่คนที่แตกต่างกัน แต่ละ
ประเทศประกอบด้วยหลาย ๆ เผ่า ดำรงชีวิตในระดับฐานะเศรษฐกิจต่าง
กัน ความรู้สึกในเรื่องเผ่าและความแตกต่างทางเศรษฐกิจประกอบกัน
ก่อให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันซึ่งเป็นภัยต่อเอกภาพของรัฐ

ผลของความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันเหล่านี้ ก็คือ พรรคการเมืองทุกพรรคมี
พื้นฐานทางภูมิศาสตร์อย่างหนึ่ง บางเผ่าสนับสนุน เผ่าอื่น ๆ เป็นปฏิปักษ์
หรืออย่างดีที่สุดก็ไม่เป็นกันรัย ระบบพรรคเดียวที่จะให้มีเผ่าทั้งหมด
สนับสนุนนั้นเป็นความฝันที่เป็นไปไม่ได้ พรรคของฮุฟเฟิร์ต-ฮิวอี้ เข้ามา
ใกล้ชิดฐานะเช่นนั้นมากที่สุด แต่แม้พรรคนี้เองก็มีโทษจัดการแบ่งแยก
ในหมู่เผ่า เผ่าเป็นรากฐานขององค์การพรรค เพราะฉะนั้นแม้ใน
อาบิกันนาคร์หลวงซึ่งคนจากทุกเผ่าอาศัยอยู่ พรรคก็จัดตั้งขึ้นโดยถือ
เผ่าเป็นเกณฑ์ ไม่ใช่ถือเขตถนนหรือท้องที่ ครอบครวั หมู่บ้าน และ
เผ่าเป็นหน่วยสังคม ระดับเริ่มแรกของแอฟริกาตะวันตก กฎเกณฑ์
สำหรับประเทศเหล่านี้ ก็คือ ต้องให้มีพรรคการเมือง ๒ หรือ ๓ พรรค
แต่ละพรรคอาศัยพื้นฐานทางเผ่าและภูมิศาสตร์ต่างกันไป พรรคเหล่านี้
ไม่จำเป็นต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน แต่ต้องมีภาวะจำเป็นที่อำนวยความสะดวก
ระหว่างกัน ๒ ประการ คือ ประการแรกพรรคต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วม
ในรัฐบาลกลาง และประการที่สองท้องที่ที่รกร้างกว่าจะต้องไม่ถูกเฉย
ปล่อยอย่างหนึ่งเพื่อเอาไปช่วยอุดหนุนท้องที่ที่จนกว่า เงื่อนไขประการแรก
กำหนดให้มีรัฐบาลผสม ตามประการที่สองจำเป็นต้องใช้รัฐธรรมนูญ
แบบสหพันธ์

การที่เสนอให้มีรัฐบาลผสมก็เพราะไม่มีกลุ่มชนใดที่มีจำนวนมาก และมี
ความสำคัญทางการเมืองจะได้มีใจยอมให้ผู้อื่นมาปกครอง การปกครอง
หมายถึงการเก็บภาษี หมายถึงตำแหน่งและการวินิจฉัยตัดสินว่าจะใช้เงิน
เพื่อบำรุงสาธารณูปโภค โรงเรียน โรงพยาบาล วิสาหกิจ และบริการ

อื่นๆในที่ใดบ้าง ซึ่งล้วนจะต้องลดหลั่นกันไป การเป็นฝ่ายค้านเท่ากับ
พ้นจากการมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยตัดสินเหล่านี้ และต้องได้รับการสูญเสีย
เลี้ยวทางเศรษฐกิจอย่างเกือบนั่นเอง การรวมพรรคเป็นการเลือกจาก
วิธีรัฐบาลผสม ข้อนี้เหมาะสมควรอยู่ ถ้าหากท้องที่ต่างๆ มีฐานะเศรษฐกิจ
อยู่ในระดับเดียวกัน แต่ถ้าไม่เป็นเช่นนั้นท้องที่ที่ฐานะดีกว่าจำต้องรักษารูป
แบบทางการเมืองของตนเพื่อคุ้มครองตนเอง และคงจะไม่ยอมเข้าร่วมด้วย
เป็นการเหมาะสมที่พรรคต่างๆ จะรวมกัน “อย่างสมัครใจ”
เช่นในโมริเทเนีย หรือ มาลี แต่ไม่เหมาะสม สำหรับในกานา หรือ
คาโงเมย์

กลุ่มที่ฐานะดีกว่าเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญแบบสหพันธ์ เพื่อจำกัดขอบ
เขตที่ตนจะต้องมีส่วนช่วยส่วนอื่นๆ ของประเทศ กลุ่มเช่นนี้มีฐานะ
พอที่จะใช้จ่ายสำหรับบริการสาธารณะในอัตราต่อคน ได้มากกว่ากลุ่ม
อื่นๆ บริการสาธารณะที่จัดในรูปเดียวกัน หมายความว่า มาตรฐาน
ของกลุ่มที่มีฐานะดีกว่าจะต้องลดลงมาเท่าๆ กับของกลุ่มอื่นๆ หรือว่า
จะต้องอุดหนุนให้เกิดบริการของกลุ่มอื่นๆ หรือว่าทั้งสองทาง ถ้าหาก
ท้องที่ที่ตนว่าเป็นเพียงส่วนน้อยของประชากร ผลดังกล่าวนี้อาจผ่าน
พ้นไปได้ แต่ถ้าท้องที่ที่ฐานะดีกว่าเป็นฝ่ายข้างน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบ
นั้น ก็คาดหมายได้ว่าย่อมจะต้องขัดข้องต่อมาตรฐานรูปเดียวกันไปหมด
เช่นนั้น

x ในเมื่อความแตกต่างทางเศรษฐกิจมีอยู่มากเกินไปที่จะรวมพรรคเข้าด้วยกัน
ทางเลือกทางเดียวออกไปจากรัฐบาลผสมภายในกรอบของระบบ

สหพันธ์ ก็คือ สงครามการเมือง สำหรับผู้ที่สนับสนุนระบบพรรคเดียว ไม่ยอมมีผลลัพธ์อื่น แต่ได้เล็งไปในทางตรงกันข้ามทีเดียว เขาอ้างว่าในการก่อสร้างชาติหนึ่ง ๆ เราจะต้องขจัดความแตกต่างระหว่างเผ่าให้เหลือน้อยที่สุด การสร้างประเทศให้ทันสมัยหมายถึงจะต้องข้ามเหนือเผ่าไปสู่ระเบียบที่สูงกว่า ซึ่งกำเนิดทั้งเดิมของเผ่า ภาษา ศาสนา และภูมิศาสตร์ ไม่มีความสำคัญทางการเมือง โดยที่ต้องเปิดทางให้แก่สัญชาติร่วมในฐานะที่เป็นศูนย์กลางความภักดีสูงสุด ระบบสหพันธ์เป็นอุปสรรคต่อจุดหมายปลายทางเช่นนั้น เพราะเป็นระบบที่ยอมรับและทำให้การแตกต่างภายในเกิดขึ้นที่ชัดเจน และระบบหลายพรรคยังจะเป็นผลร้ายหนักขึ้น เพราะแต่ละพรรคจะคงมีผลประโยชน์อยู่ต่อไป ในการที่จะย้ายข้อแตกต่างซึ่งเป็นพื้นฐานที่ตนจะต้องอาศัย ก็มีพรรคเดียวครอบคลุมทั้งชาติซึ่งดำเนินงานทางรัฐบาลกลางเท่านั้น ที่สามารถมองข้ามคติเผ่านิยม และเน้นถึงเอกภาพของชาติได้

เหล่านี้เป็นถ้อยคำใหญ่โต แต่จะถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ก็ย่อมขึ้นอยู่กับว่า ระบบพรรคเดียวสามารถข้ามอยู่เหนือคติเผ่านิยมได้จริง ๆ ซึ่งก็อาจจะทำได้ ถ้าความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างเผ่ามีอยู่เล็กน้อย แต่จะทำไมได้ถ้าความแตกต่างมีอยู่มาก ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลเหนือความคิดใหญ่โต แม้ระบบพรรคเดียวก็ไม่อาจชักจูงให้ท้องถิ่นที่ฐานะดีกว่ายอมแบกภาระท้องถิ่นที่จนกว่าได้

ระบบพรรคเดียวภายในกรอบรูปสหพันธ์อาจจะเป็นทางออกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเมื่อศูนย์กลางนั้นอยู่ที่ท้องถิ่นที่รวยกว่า ถ้าศูนย์กลางนั้น

ของพรรคไปอยู่กับท้องถิ่นที่จนกว่าไซร์ ความต้องการที่จะเพิ่มทรัพยากร
ของส่วนกลางจากทรัพยากรของส่วนภูมิภาค จะพิสูจน์ให้เห็นว่าหักห้าม
กันไม่ได้ โดยที่ท้องถิ่นที่จนมีจำนวนมากกว่าท้องถิ่นที่รวย (มีละนะ
แล้ว ปัญหาคงเป็นเพียงเรื่องย่อย) ศูนย์นำหนักจะอยู่กับท้องถิ่นที่จน
อย่างเกือบนั่นเอง ดังนั้นแม้ระบพรรคเดียวแบบสหพันธ์ก็ยังไม่นั่นคง
อยู่นั่นเอง

ในแอฟริกาตะวันตก ปัญหาของบางประเทศร้ายแรงหนักยิ่งกว่าประเทศ
อื่น ๆ กล่าวโดยทั่วไปร้ายแรงสำหรับประเทศตอนใต้ ยิ่งกว่าประเทศใน
ตอนเหนือ บรรดาประเทศทางเหนือมีส่วนกลมกลืนมากกว่าในแง่ภูมิ
ศาสตร์ ประเทศเหล่านี้ยากจนโดยทั่วไป ส่วนในประเทศทางใต้อัตรา
ฝนตกอาจมีตั้งแต่ขนาด ๑๐๐ นิ้ว ในภาคใต้ ไปจนถึง ๓๐ นิ้ว ในภาค
เหนือ ซึ่งก่อให้เกิดภาวะเหลื่อมล้ำอย่างมหาศาลทางเศรษฐกิจ ความ
แตกต่างในทางทรัพยากรแร่ธาตุก็เป็นเหตุก่อความยุ่งยากคล้ายเหมือนกัน
แม้จะน้อยกว่าเหตุแตกต่างทางเกษตร เพราะว่าแร่ธาตุอำนวยการประโยชน์
X โดยตรงให้แก่คนจำนวนน้อยกว่า ข้อแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิ
ภาคเป็นปัจจัยการเมืองที่ร้ายแรงอันหนึ่ง ในไนจีเรีย คาโงเมย์ โตโก
กานา ลิเบียเรีย และเซียร์ราลีโอน และไม่ใช่จะไม่มีมีความสำคัญสำหรับ
การเมืองของกินี เซเนกัล หรือรัฐอื่นๆ ไม่ว่ารัฐใด

ในประเทศอย่างเช่นบริเตนและฝรั่งเศส ซึ่งมีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกันเป็นรากฐานมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ย่อมมีความรู้สึกโดย
สัญชาตญาณที่จะคัดค้านวิธสหพันธ์ มีคนโต้แย้งว่าประเทศในแอฟริกา

เล็กเกินไปสำหรับระบบสหพันธ์ หรือไม่ก็ว่าประเทศเหล่านี้ยังไม่มีความสามารถทางการเมืองและบริหารพอเพียงที่จะได้คนดำเนินงานปกครองในสองระดับ หรือว่าประเทศเหล่านี้ขาดประสิทธิภาพในจุดมุ่งหมายและปฏิบัติการร่วมกันภายในรัฐบาลกลางเพื่อจะดำรงอยู่ด้วยกัน

มันไม่เป็นความจริงในข้อที่ว่าประเทศเหล่านี้เล็กเกินไป ถ้าเล็กจริงปัญหา ก็คงไม่เกิด หากเพราะว่าเป็นประเทศใหญ่ จึงได้มีข้อแตกต่าง ทางภูมิศาสตร์มากมายใหญ่หลวงเช่นนี้ ประชากรจะมีจำนวนน้อยเพียงใดก็ตาม แต่ความใหญ่โตของขนาดนั้นทำให้เกิดมีปัญหาคือพิเศษขึ้น ประเทศใหญ่ซึ่งมีภูมิภาคแตกต่างกว้างขวางย่อมไม่อาจปกครองได้ดีจากเมืองๆเดียวซึ่งผูกขาดอำนาจตัดสินใจนโยบาย แม้ถึงจะยกเอาข้อพิจารณาทางการเมืองออกไปเสีย การบริหารที่ค้ำย่อมต้องอาศัยการกระจายอำนาจตัดสินใจไปยังบุคคลผู้อยู่ในที่ที่ปฏิบัติงาน รัฐบาลในแอฟริกาตะวันตกส่วนมากขณะนี้รวบอำนาจในศูนย์กลางเกินไป บริเตนและฝรั่งเศสไม่สามารถพัฒนาให้เกิดการปกครองท้องถิ่น ก็เพราะตนเองสนใจแต่ที่จะรักษาอำนาจให้อยู่ในมือของตน สภาพของเผ่าและหมู่บ้านไม่มีประสิทธิภาพในเรื่องบริหาร ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นสมัยใหม่จำเป็นต้องจัดอำนาจ และเป็นงานง่ายกว่าที่จะเพิ่มเอาบริการเหล่านี้เข้าไว้กับหน่วยกลไกซึ่งรัฐบาลกลางตั้งขึ้น ด้วยเหตุนี้ นอกเหนือจากปัญหาเรื่องระบบสหพันธ์แล้ว การแบ่งสรรหน้าที่เสียใหม่ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและรองๆ ลงไปจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอยู่มาก

ระบบสหพันธ์เป็นคำกว้าง นอกในใจเรียบร้อยแล้ว ระบบสหพันธ์ถึงขั้นแบบ
อเมริกันไม่จำเป็น เท่าที่ต้องการก็คือ ให้มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่
กับส่วนภูมิภาคอย่างเหมาะสม ประเทศที่มีปัญหาแบบนั้นต้องการทั้ง
รัฐบาลส่วนกลางและรัฐบาลส่วนภูมิภาคที่เข้มแข็ง และนั่นไม่มีอะไรขัด
กันเพราะหน้าที่ของรัฐบาลสมัยนี้มีมากมายหลายอย่าง จนเหลือส่วนว่าง
อยู่มากสำหรับรัฐบาลทั้งสองระดับ เป็นความจริงที่เคียวว่าประเทศหนึ่ง ๆ
ต้องการรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งที่จะยึดเหนี่ยวรักษาประเทศไว้ กล่าวคือ
เป็นรัฐบาลซึ่งปฏิบัติการอย่างอาจหาญในเรื่องทั้งปวงที่เป็นผลประโยชน์
ส่วนรวม แต่มันก็เป็นความจริงเช่นกันว่าประเทศหนึ่ง ๆ ซึ่งมีข้อแตกต่าง
ระหว่างภูมิภาคอย่างมาก จำเป็นต้องให้บรรดาภูมิภาคของตนได้มี
โอกาสแสดงหลักการของตนเอง ถ้าจะให้ภูมิภาคเหล่านั้นรู้สึกพอใจอยู่กั
การอยู่รวมกันทางการเมือง เราจะเรียกสิ่งนี้ว่าระบบสหพันธ์หรือระบบ
กระจายอำนาจส่วนภูมิภาคนั้น ไม่ทำให้แตกต่างอะไรเลย

ข้อโต้เถียงคัดค้าน

ถึงนั้น จึงเป็นอันว่าระบบพรรคเดียวใช้ไม่ได้สำหรับข้ออ้างที่ใหญ่ที่สุดที่ว่า
มันเป็นทางที่เหมาะสมที่จะขจัดข้อแตกต่างระหว่างภูมิภาค แต่ระบบ
พรรคเดียวก็ใช้ไม่ได้โดยนัยเอง แม้ว่าข้อแตกต่างระหว่างภูมิภาคจะมีอยู่
เล็กน้อย มนุษย์เราเคยมีประสบการณ์มามากกับระบบนี้ ไม่มีเหตุผลว่า
ทำไมระบบนี้จึงจะก่อความยากเข็ญให้แก่แอฟริกาตะวันตก น้อยไปกว่าที่
เคยก่อให้กับประเทศอื่น ๆ ที่ลองใช้มาแล้ว

ระบบพรรคเดียวไม่ใช่ระบบกล่มกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียว มองในแง่
ปรัชญา เราต้องแยกข้อประเด็นแตกต่างอย่างน้อย ๒ ประการ คือ
ระหว่างพรรคแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จกับพรรคแบบอำนาจจำกัด และ
ระหว่างพรรคแบบนิยมลัทธิกับพรรคแบบเบ็ด

สำหรับพรรคแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ เราหมายความว่าในต้นถึงพรรค
การเมืองหนึ่งซึ่งอ้างตนเป็นเครื่องมือสูงสุดของสังคม ในกานา กินี และ
มาลี พรรคได้รับการยกย่องอยู่เหนือสถาบันอื่น ๆ ทั้งหมดซึ่งจะต้องอาศัย
การนำของพรรค

กำเนิดที่มาของคตินี้เป็นที่คุ้นเคยกันมานาน มันเป็นเนื้อหารากฐานของ
คตินวมอำนาจเบ็ดเสร็จของยุโรป พรรคเดียวตัวแทนของประชาชนทั้ง
มวล ก็คือ สาขาของฟาสซิสต์ พรรคเดียวตัวแทนของเฉพาะชนที่ถูก
กดขี่ ก็คือ สาขาของคอมมิวนิสต์ ผู้นิยมคตินี้ในแอฟริกาตะวันตกได้
รับมาระหว่างเดินทางโดยสื่อของขบวนการคอมมิวนิสต์ แต่เพราะ
อะไรเล่าคนเหล่านี้จึงยังคงยึดถืออยู่อีกเช่นที่ประพฤติกัน ทั้ง ๆ ที่ปฏิเสธ
ขบวนการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ

คำตอบส่วนหนึ่งก็คือว่า มันเข้ากันกับบุคลิกของเขาซึ่งนิยมอำนาจ
แต่ก็ไม่ใช่ว่าคำตอบทั้งหมด คำตอบที่สำคัญเท่า ๆ กันในทางปฏิบัติก็คือ
ความเป็นปฏิปักษ์ของเขารุนแรงต่อชนชั้นกลาง รัฐสมัยใหม่ไม่
อาจบริหารโดยใช้คนที่ไม่มีการศึกษาได้ แต่จะต้องบริหารโดยข้าราชการ
ที่ชั่วของ นักวิชาชีพ นักธุรกิจอิสระ และอื่น ๆ ซึ่งดำรงชีวิตด้วยสมอง
ปัญญาของตน พรรคเป็นปฏิปักษ์ต่อคนเช่นนั้น แต่ก็ต้องใช้เขา พรรค

แต่ทั้งนี้คนเหล่านี้เป็นรัฐมนตรี เป็นข้าราชการ และผู้อำนวยการประกอบ
การของรัฐ แต่พรรคไม่ไว้วางใจคนเหล่านี้ ดังนั้นจึงให้การควบคุม
โดยเข้มงวดอยู่กับฝ่ายบริหารของพรรค และปรัชญาของพรรคก็ตก
พรรคไว้วางใจ เป็นแหล่งอำนาจอันหนึ่ง

ยังมีข้อแตกต่างในแง่ปรัชญาอีกประการหนึ่งระหว่างพรรค ซึ่งผูกพันต่อ
ลัทธิการเมือง หรือโครงการอย่างหนึ่งกับพรรค ซึ่งถือเป็นปากเสียงของ
กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหมด และเสนอกลุ่มตนเป็นที่อภิปรายหาข้อความ
คิดทุกอย่างไว้โดยเสรี เหล่าผู้นำของพรรคแบบเบ็ดเตล็ดว่าฝ่ายค้านเป็นสิ่ง
หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะประชาชนย่อมมีผลประโยชน์และทัศนคติแตก
ต่างกัน และทั้งฝ่ายค้านยังเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาด้วย เพราะเป็นทาง
เดียวเท่านั้นที่จะประกันได้ว่า บรรดาข้อเสนอมันจะได้รับการตรวจสอบอย่าง
เหมาะสมทุกแห่งทุกมุม ผู้นำเหล่านี้โดยแท้จริงเชิญชวนให้ฝ่ายค้านเข้า
ร่วมในพรรค จากที่ได้อ่านเรื่องราวเหล่านี้ดูแล้ว พรรคเดโมแครตเป็นกลุ่ม
สมานการเมืองใหญ่และเสรีสำหรับคนทั้งมวลจริงๆ

ทั่วทั้งแอฟริกา นักโฆษณาชวนเชื่อฝ่ายระบอบพรรคเดโมแครตก็มีมากเป็นข้อ
สันนิษฐานมากมายถึงลักษณะเปิดของระบอบนี้ แต่ทว่าเงื่อนไขจำเป็น
สำหรับพรรคหนึ่งที่จะมีลักษณะเปิดอย่างแท้จริงนั้นไม่อาจบรรลุได้ มัน
ไม่พอที่จะแสดงอย่างที่กระทำกันง่าย ๆ ว่าพรรคเหล่านี้ ๒ หรือ ๓ พรรค
มีความเป็นประชาธิปไตยภายในอยู่พอควร มีสายงานติดต่อที่กระหว่าง
ผู้นำและลูกพรรค มีสมาชิกจากเชื้อชาติเผ่าและภูมิภาคทั้งหมด หรือ
ว่ามีกฎหมายชนธรรมอันเข้มงวด ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะของพรรคแบบ

นิยมลัทธิ “ประชาธิปไตย” เป็นจำนวนมาก รักษากันไว้แต่เฉพาะสำหรับสมาชิกของพรรคเท่านั้น (ผู้วิจารณ์ภายนอกจะพบกับตำรวจหรือนักก่อวินาศกรรมของพรรคที่กระทำความผิดของตน) และสำหรับสมาชิกของพรรค ก็แต่เฉพาะในกรณีที่คุณอยู่ภายในกรอบอันเข้มงวดของข้อกำหนดพรรคที่แท้จริงเท่านั้น ไม่ว่าใครที่ขัดแย้งไปจากข้อกำหนดเหล่านี้จะถูกไล่ออก

พรรคไม่อาจอ้างตนเป็นประชาชน และไม่พึงประสงค์จะเป็นเช่นนั้น ผู้นำพรรคจะเป็นที่นิยมเพียงใดก็ตาม ลูกพรรคเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก พวกที่แข็งขันที่สุด ใต้แก่พวกอันธพาลผู้ซึ่งคอยกวาดให้มหาชนอยู่ในลู่วาง แต่แม้คนที่นั่นนับถือว่าใคร ๆ ก็สำคัญคนว่าอยู่ในฐานะเลิศเกินและความโน้มน้าวซึ่งจะปฏิบัติแบบอำเภอใจ ทำให้ผู้คนเกิดหวาดหวั่น ประชาชนจะพูดอย่างหนึ่งต่อหน้าสมาชิกพรรคและแม้กับคนที่ตนระแวง แต่จะพูดไปอีกอย่างหนึ่งทีเดียวเมื่อตนรู้สึกปลอดภัย พรรคเป็นบางสิ่งบางอย่างที่เราจะต้องหวาดเกรง และเป็นบางสิ่งบางอย่างซึ่งต้องการให้เรากลัวเกรง เพราะนี่เป็นรากฐานแห่งอำนาจของพรรค ทั่วเขตนี้เมื่อถึงวันที่พรรคพ้นอำนาจจึงแทบไม่มีใครทำให้อาลัย งานศพของผู้นำพรรคที่ตายระหว่างดำรงตำแหน่งมีคนไปร่วมงานนับพัน แต่ถ้าลองให้คนคนเดียวกันนั้นหันไปเสียจากสหภาพร่วมพรรคของเขาแล้ว จะไม่มีใครเย็บชื่อถึงเลย

ในเรื่องประชาธิปไตยภายในพรรคเอง พรรคซึ่งขับไล่คนที่ขัดแย้งออกไป ไม่ใช่เป็นพรรคแบบเบ็ด เพราะโดยหลักการจุดประสงค์ของพรรคแบบเบ็ดก็เพื่อรวมและใช้ประโยชน์จากข้อขัดแย้ง พรรคแบบเบ็ดก็ยังจะต้อง

ไม่มีจุดมุ่งหมายแบบที่กำหนดตึงกันไว้ก่อน เพราะว่าการกำหนดจุดมุ่ง
หมายจำต้องขึ้นอยู่กับวิถีแห่งผลลัพท์ไป พรรคสังคมนิยม หรือพรรค
เสรีนิยม ไม่อาจอ้างเป็นพรรคแบบเป็ดได้ โดยเหตุผลทำนองเดียวกัน
พรรคแบบเป็ดจำต้องมีผู้นำที่เป็นกลาง เต็มใจรับฟังและคล้อยตามข้อซัก
แย้ง และผู้นำจะต้องถอยถอยถอยถอยไปเรื่อยๆ เพราะคำถามสำคัญข้อหนึ่งซึ่งผู้
ซักแย้งอาจยกขึ้นถามก็คือว่า ผู้นำนั้น ๆ เป็นคนเหมาะสมที่จะกระทำ
สิ่งที่จำต้องกระทำหรือไม่ พรรคที่ตึงจนห้อมล้อมผู้นำคนนั้นคนนั้นเพื่อ
สนับสนุนนโยบายของเขา (ดังเช่นพรรคการเมืองในแอฟริกาส่วนมาก)
ไม่ใช่พรรคแบบเป็ด

ข้ออ้างสนับสนุนระบบพรรคเดียวที่แปลกยิ่งขึ้นไปอีก ก็คือว่า ระบบนี้ส่งเสริม
ฐานานุรูปรัฐบาลให้มั่นคง เป็นต้นว่ามันคงกว่ารัฐบาลแบบผสม แต่
มันไม่จริงเช่นนั้นเลย รัฐบาลพรรคเดียวในแอฟริกาตะวันตกขาดความ
มั่นคงอย่างยิ่ง ในที่ใดที่การค้านถือเป็นเรื่องผิดกฎหมาย รัฐบาลจะ
เปลี่ยนไต่กันแต่โดยรัฐประหารเท่านั้น รัฐบาลที่สามารถอาจจะยังกัน
รัฐประหารได้ โดยสร้างตำรวจลับอย่างกว้างขวางซึ่งถอนรากถอนโคน
กลุ่มฝ่ายค้านเสียก่อนที่พวกนั้นจะเคลื่อนไหว แต่ทว่าไม่มีรัฐบาลใดใน
แอฟริกาตะวันตกที่จะหวังสามารถได้ถึงขนาดนี้ การจับตาฝ่ายค้านที่มั่ง
มันเป็นเรื่องง่ายพอใช้ สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือฝ่ายค้านที่ก่อตัวขึ้นภายใน
พรรคของตนเอง ซึ่งแผนการเป็นสิ่งที่ระคิดทำและปฏิบัติได้ง่ายกว่า
โดยอาศัยคึกคักครึกและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของ
พรรคผู้ก่อการ ความตึงเครียดและขัดแย้งทั้งหลายของสังคมมาประดัง

รวมอยู่กับการต่อสู้ขั้วเดียวภายในระดับสูงขององค์การพรรค ซึ่งสมาชิก
ข้างตนเข้ากับฝ่ายผลประโยชน์และนโยบายที่ขัดแย้งกัน เมื่อใดข้อ
ตั้งเครียดเหล่านี้เกิดเป็นเรื่องใหญ่โตเกินไป เหล่าผู้นำก็จะหันเข้าประหัด
ประหารกันเอง

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๕ และ ๒๕๐๖ รัฐมนตรีถูกจับกุมและจำคุก
ในเซเนกัล ไชวอร์ โคสต์ มาลี กานา นิเจอร์ และลิเบีย และรัฐ
ประหารเป็นผลสำเร็จในโตโกและกาโชเมย์ ในสมัยก่อนคุกตารางเต็ม
ไปด้วยฝ่ายปรักภัยของพรรค ซึ่งหมดความสำคัญไปนานแล้ว แต่มา
บัดนี้การรุนแรงได้นำมาใช้โดยผู้นำคนหนึ่งกับผู้นำอีกคนหนึ่ง นี่เป็น
เรื่องหลักเลียงไม่ได้ ฝ่ายค้านไม่อาจขจัดให้หมดสิ้นไปได้จากสังคม
ใดๆ ซึ่งคนมีผลประโยชน์และความคิดอ่านแตกต่างกัน และได้รับผล
กระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมแตกต่างกัน ปัญหาที่อยู่
ประการเดียวเท่านั้นคือว่า ฝ่ายค้านจะมีทางออกแบบประชาธิปไตย ซึ่งตน
อาจแสดงตนเองได้โดยสันติหรือไม่ หรือว่าจะต้องถูกบังคับให้ปฏิบัติการ
รุนแรงครั้งแล้วครั้งเล่า ในขั้นแรกเป็นปฏิปักษ์ต่อพรรค และแล้วภายใน
พรรค ข้ออ้างใดๆ ที่ว่าระบอบพรรคเดียวจะนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง
จึงอาจโต้แย้งได้ในทันที

ดังนั้น ระบอบพรรคเดียวจึงล้มเหลวใช้ไม่ได้ในเหตุที่อ้างมาทั้งหมด มัน
ไม่อาจเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งมวล ไม่อาจรักษาให้มีการอธิบาย
หรือโดยเสรี ไม่อาจสร้างรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ และนอกเหนือสิ่งอื่นใด
ก็ไม่อาจประสานปรองดองข้อแตกต่างระหว่างกลุ่มภูมิภาคทั้งหลาย มัน

ไม่ใช่ระบอบที่เป็นธรรมชาติสำหรับแอฟริกาตะวันตก เว้นเสียแต่จะเหมา
เอาว่า มะเร็งเป็นธรรมชาติสำหรับคน เพราะสิ่งที่จะเป็นธรรมชาติ
สำหรับในประเทศเหล่านี้ ก็คือมีพรรคจำนวน ๒ หรือ ๓ พรรคเป็น
ตัวแทนของภูมิภาคต่าง ๆ ส่วนหนึ่งมันเป็นเรื่องเกิดจากโรคจิตขณะใต้
เอกราช อันเป็นเวลาที่คุณบางคนได้ช่องทางเข้ายึดอำนาจรัฐและปราบ
ปรามฝ่ายปรักภัยของตน มันเป็นความไร้ซึ่งแอฟริกาตะวันตกควรที่จะ
พ้นหายได้

สังคมแบบหลายกลุ่ม

ที่กล่าวว่าระบอบพรรคเดียวไม่ถูกต้องเหมาะสมนั้น ไม่ได้หมายความว่า
แอฟริกาตะวันตกจะต้องเลียนแบบสถาปนการเมืองอย่างของบริเตนและ
ฝรั่งเศส บริเตนและฝรั่งเศสเป็นสังคมแบบชนชั้น บรรดาสถาบันและ
กฎธรรมเนียมของประเทศเหล่านี้มุ่งให้เข้ากับข้อเท็จจริงข้อนี้ แอฟริกา
ตะวันตกไม่ใช่สังคมแบบชนชั้น ปัญหาของแอฟริกาตะวันตกอยู่ที่ว่ามัน
เป็นสังคมแบบหลายกลุ่ม อะไรที่ดีสำหรับสังคมแบบชนชั้นกลายเป็น
ร้ายสำหรับสังคมแบบหลายกลุ่ม เพราะฉะนั้นการที่จะสร้างสถาปนการ
เมืองที่ดีในแอฟริกาตะวันตก เราจะต้องคิดถึงปัญหาของสังคมแอฟริกา
ตะวันตกทั้งพื้นฐานขึ้นไปทีเดียว

คำว่า ประชาธิปไตย มีความหมาย ๒ อย่าง ความหมายแรก คือว่า
คนทั้งหมดยกเว้นที่ไต่รับผลกระทบกระเทือนจากมติดังกล่าวนั้น ควรมีโอกาสเข้า
ร่วมทำการตัดสินใจนั้น ๆ จะโดยตรง หรือโดยผู้แทนที่เลือกขึ้นก็ตาม

ความหมายที่สองก็คือว่า เจตจำนงของคนฝ่ายข้างมากจะต้องเป็นใหญ่
ความหมายทั้งสองนี้ไม่เกี่ยวข้องกัน เพราะเป็นสิ่งปรกติธรรมดา ที่
รัฐสภาในยุโรปจะกำหนดตั้งให้ ฝ่ายข้างน้อยเป็นสภานับพรรคฝ่ายค้าน
หนึ่งหรือหลายพรรคซึ่งถูกกันอาจมีอำนาจตัดสินใจ นี่เป็นสิ่งที่ชอบ อ้าง
กันว่า เมื่อมีการนับจำนวนหัวกันในการเลือกตั้งแล้ว ชุดหนึ่งชนะ
และอีกชุดหนึ่งแพ้ ชาวยุโรปพยายามเท่าที่สามารถจะทำได้ที่จะจำกัด
วงเขต ความหมายประชาธิปไตยประการที่สองนี้เฉพาะสำหรับในวงการ
เมืองเท่านั้น สำหรับในสถาบันอื่นๆ ทั้งหมด อาทิ ธุรกิจ กีฬา ครอบครัว
องค์การศาสนา มหาวิทยาลัย เป็นต้น ถือกันว่าคณะกรรมการจะต้อง
จิตใจผลประโยชน์และข้อคิดเห็นทั้งปวงได้มีตัวแทนเต็มที่ในคณะ และ
การพิจารณาหารือของตน และจะต้องพยายามหาทางตกลง ด้วยการ
ประนีประนอมมากกว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เมื่อใดคณะกรรมการเริ่ม
แตกแยกเป็นฝักเป็นฝ่ายและทำการตัดสินใจด้วยคะแนนเสียง เราก็พอคาด
ได้ว่างานหน้าที่ที่ชอบของคณะกรรมการจะต้องถูกละเลยไป ภาระหน้าที่
สำคัญของประธานที่ดี อยู่ที่จะต้องรักษาให้คนของตนปฏิบัติงานด้วยกัน
เป็นหมู่คณะ

ลัทธิที่ว่าเสียงข้างมากจะต้องชนะกลายเป็นจุดสำคัญสำหรับสถาบันการ
เมืองของสังคมแบบชนชั้น ตามคำจำกัดความประชาธิปไตยที่ว่า เป็น
“การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” นั้น
“ประชาชน” ไม่ได้หมายถึงพลเมืองทั้งหมด หากหมายถึงพลเมือง

จำนวนมาก คือ คนจนและฐานะปานกลางซึ่งตรงข้ามกับจำนวนเพียงหยิบมือหนึ่งของคนชั้นสูง เจ้าของที่ดิน และนายทุนใหญ่ ผู้เคยผูกขาดอำนาจการเมืองตลอดมา ลัทธิชนชั้นลัทธิของชนจนที่จะกวาดล้างคนมี การเมืองเป็นเรื่องที่นักคณิตศาสตร์เดวิดสันเรียกกันว่า เป็นกีฬาแบบได้หรือเสีย กล่าวคือ อะไรที่ฉันได้ ท่านจะต้องเสีย ท่านมีทรัพย์สินสมบัติ แต่ฉันมีสิทธิจะเอาได้ การเมืองยุโรปกระทำกันในรูปแบบนี้ตลอดเวลา ๓๐๐ ปีที่ผ่านมา

เมื่อแปลจากสังคมแบบชนชั้นมาเป็นสังคมแบบหลายกลุ่ม ทักษะเข้าใจการเมืองแบบนี้ ไม่เพียงแต่จะไม่ตรงกับประเด็นเรื่องราวเท่านั้น หากยังขัดต่อศีลธรรม และผิดต่อความหมายประการแรกของประชาธิปไตย โดยสิ้นเชิง และบั่นทอนความหวังใดๆ ที่จะก่อสร้างชาติ ซึ่งชนชาติที่แตกต่างกันอาจจะดำรงชีวิตร่วมกันอย่างกลมกลืนได้ ด้วยความจำเป็นจำนวนหัว เราจะสรุปกันได้ละหรือว่า ชาวคาซอกลีอาจกวาดล้างชาวโปรเตสแตนต์ หรือว่า ชาวอินเดียนในบริติชเกียนาอาจกวาดล้างชาวนิโกรหรือคนนิโกรในรัฐคอนโกได้บ้างแห่งอาจกวาดล้างคนขาว ในสังคมแบบหลายกลุ่ม การเข้าใจการเมืองในแง่เป็นกีฬาแบบได้หรือเสีย เป็นการขัดต่อศีลธรรมและใช้ปฏิบัติไม่ได้

ลักษณะหลายกลุ่มเป็นปัญหาการเมืองใหญ่ของรัฐใหม่ๆ ส่วนมากที่ก่อตั้งขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ รัฐเหล่านั้นส่วนมากรวมเอาประชาชนซึ่งต่างกันในด้านภาษา หรือเผ่า หรือศาสนา หรือเชื้อชาติ บ้างกลุ่ม

เหล่านี้นำมาตีรวนกันในลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมาช้านาน ซึ่ง
ระงับอยู่ที่ใดในอดีตก็น่าจะเพราะอำนาจจักรวรรดิมิดกลางเท่านั้น นักเขียนฝรั่งเศส
ใช้คำ “รอยแตกแยก” อธิบายสถานการณ์ซึ่งผู้คนชิงชิงต่อนกัน ไม่ใช่
เพราะขัดแย้งกันในเรื่องของหลักการ เช่น ฝ่ายเสรีนิยมและฝ่ายสังคมนิยม
หรือว่าเพราะมีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน เช่น นายทุนกับคนงาน
หากเพียงเพราะผู้คนเหล่านี้เป็นศัตรูกันมาในประวัติศาสตร์ รอยแตก
แยกไม่อาจแก้ไขให้หายไปได้เพียงด้วยการโต้เถียง และยอมผ่อนปรนทาง
เศรษฐกิจอย่างแบบที่คนบริติชกระทำกัน เพราะมันไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อ
ขัดแย้งเรื่องหลักการหรือผลประโยชน์ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัญหาที่ยากเย็น
ที่สุดในการขวนขวายหาการเมืองทั้งหลาย

ปัญหาประชาธิปไตยในสังคมแบบหลายกลุ่มอยู่ที่จะต้องสร้างสถาบันการ
เมือง ซึ่งให้โอกาสกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมทำการตัดสินใจ เพราะด้วยวิธีนั้น
เท่านั้นที่กลุ่มคนเหล่านี้จะเกิดความรู้สึกได้ว่า ตนเป็นสมาชิกของชาติ
อย่างเต็มที่ เป็นที่ยอมรับนับถือของพี่น้องจำนวนมากมายกว่า และมี
พันธะเท่าเทียมกันต่อชาติซึ่งรวมตนเข้าไว้ด้วยกัน ในสังคมเช่นว่านี้
คำขวัญที่ว่า เจตจำนงของเสียงข้างน้อยควรเป็นใหญ่ จะให้ความหมาย
ดีกว่าคำขวัญที่ว่า เจตจำนงของเสียงข้างมากควรเป็นใหญ่ แต่ไม่มี
คำขวัญใดที่ถูกต้องเลย เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องออกไปพ้นเสียจากความ
คิดที่ว่าคนบางคนจะต้องเป็นใหญ่เหนือคนอื่น คือ พ้นเสียจากการเมือง
แบบใดหรือเสีย ถ้อยคำอย่าง “การชนะ” และ “การแพ้” จะต้องขจัดให้
ออกไปจากศัพท์แสงการเมืองของสังคมแบบหลายกลุ่ม ความรู้สึกเป็น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและสงครามการเมือง เป็นสิ่งจำเป็นต้องลงล่างให้
หมดไปแน่ ๆ ถ้าหากจะให้ปัญหาการเมืองได้รับการขมแก้ไขแทนที่
สิ่งเหล่านี้ เราจำต้องสร้างบรรยากาศให้มีขันติธรรมและประนีประนอม
ต่อกัน

ผู้สนับสนุนรัฐแบบพรรคเดียวซึ่งมีน้ำหนักกว่า โดยเฉพาะรัฐบรูซซ็อน
แห่งแอฟริกาตะวันออก คือ จูเลียส ไนเอเรร์ อ้างว่าระบบนี้ดีกว่าการ
ทะเลาะเบาะแว้งในระบบหลายพรรค ซึ่งตกทอดมาจากระบอบการเมือง
ของยุโรป เพราะว่าขจัดสงครามการเมืองแบบซึ่งรังแต่เป็นภัย ในสังคม
แบบหลายกลุ่ม ระบบพรรคเดียวซึ่งรวมผู้แทนของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมด
และส่งเสริมให้มีการอภิปรายหารือเต็มที่ภายในกรอบของพรรค น่าจะมี
ภัยน้อยกว่าระบบที่มีการแข่งขันชิงอำนาจระหว่างพรรค ซึ่งเป็นตัวแทน
ของเผ่าหรือเชื้อชาติ หรือศาสนาต่าง ๆ กัน แต่ที่ว่าพรรคเดียวไม่เป็น
แบบหนึ่งทั้งหมด บางพรรคนิยมอำนาจเบ็ดเสร็จ บางพรรคนิยมลัทธิการ
เมือง และบางพรรคเป็นทั้งสองอย่าง พรรคของ ไนเอเรร์ ไม่ใช่ทั้ง
พรรคนิยมอำนาจเบ็ดเสร็จและนิยมลัทธิการเมือง ตรงกันข้าม ประเทศ
ของไนเอเรร์ คือ แทนแกนิกา ยังเป็นรัฐหนึ่งในบรรดารัฐใหม่ไม่กั
รัฐ ซึ่งรอยแตกแยกไม่ใช่เป็นปัญหาทางการเมืองเท่าใดนัก ท่านผู้น
ไม่มีเผ่าที่รวมกันเข้มแข็งเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมา และโดยเปรียบเทียบกั
กานา หรือ โตโก ไม่ต้องพูดถึงเคนยาหรืออูแกนดาแล้ว ไม่มีข้อแตก
ต่างทางเศรษฐกิจมากมาย เพราะบรรดาเผ่าทั้งหลายก็ยากจนปาน ๆ กัน
ในสังคมซึ่งไม่มีชนชั้นทางเศรษฐกิจ ไม่มีรอยแตกแยก และมีข้อแตก

ต่างทางเศรษฐกิจเล็กน้อยระหว่างภูมิภาคนั้นโดยแท้จริง ไม่มีปัญหา
การเมืองเลยและจึงไม่มีความจำเป็นต้องมีพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็น
แบบพรรคเดียวหรือหลายพรรค การสัมมนาที่เบ็ดเสร็จจริง ๆ เป็นที่ยอมรับ
กันเป็นอย่างดี แต่เมื่อเราออกจากสภาพการณ์แบบอุดมคติเหล่านั้นมา
สู่ประเทศ ซึ่งประชาชนแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มเป็นเหล่า หวาทะแวงซึ่งกัน
และกัน ข้ออ้างระบบพรรคเดียวที่ว่าสามารถเชื่อมรอยแตกแยกได้ก็จะเป็น
อันล้มเหลว และแต่ละกลุ่มต้องการจะมีพรรคเป็นผู้แทนของตนเอง และ
ไม่มีระบบพรรคเดียวใดจะเป็นที่ยอมรับทุกหนทุกแห่งไป ดังที่เราได้เห็น
มาแล้ว ทางแก้ไขไม่ใช่ระบบพรรคเดียว แต่เป็นระบบผสมและสหพันธ์
ความคิดใดๆ ที่ว่าเราอาจทำให้ชนชาติต่างๆ กันรวมเข้าเป็นชาติหนึ่งได้
โดยกำจัดกวาดล้างพันธะทางศาสนา เผ่า ภูมิภาคหรืออื่น ๆ ซึ่งคนถือ
เป็นความสำคัญสูงสุดทางการเมืองนั้น เท่ากับไม่มีการเริ่มต้นเลย
ความภักดีต่อชาติไม่อาจแทนที่ความภักดีต่อเผ่าได้ทันทีทันใด หากจะ
ต้องเสริมสร้างขึ้นให้อยู่เหนือความภักดีต่อเผ่า โดยจัดสร้างระบบซึ่งเผ่า
ทั้งมวลรู้สึกว่ามีทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอ่านของตนเอง

ผู้ใดก็ตามที่เคยเห็นสภาพอลเวงซึ่งการเมืองแบบมีพรรคได้ก่อไว้ให้กับ
สังคมแบบหลายกลุ่มมาแล้ว คงต้องรู้สึกไม่พอใจถึงประชาธิปไตยแบบดั้ง
เดิมอย่างหนึ่ง ซึ่งประชาชนเลือกตั้งผู้แทนของตนโดยไม่ต้องอาศัยพรรค
และดำเนินกิจการของตนเหมือนอย่างที่ตั้งาบันประชาธิปไตยอื่นๆ ทำกัน
ระบบพรรคเดียวชวนให้คิดฝันเช่นนั้น ถ้าทุกคนอยู่ในพรรคเดียวกันและ
สามารถอภิปรายหารือปัญหากันได้อย่างเสรี สถานการณ์ก็คงจะเป็น

แบบเดียวกันคงไม่มีพรรค จุดประสงค์สำคัญของพรรคการเมือง คือ
สงครามการเมือง ซึ่งพอยอมกันได้ในสังคมแบบชนชั้น แต่ไม่ใช่ใน
สังคมแบบหลายกลุ่มแน่

สิ่งเร้าลับในเรื่องการเมือง

พรรคการเมืองเป็นสิ่งที่มนุษย์เพ่งคิดประวิชัยขึ้นเมื่อไม่นานมานี้เอง
และไม่ใช่ว่าของที่งูใจเรามากที่สุดอย่างชัดแจ้ง กระนั้นก็ดี มันไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้ในประชาธิปไตยของคนหมู่มาโกโต ๆ ถ้าหากฝูงชนจะออก
เสียง เขาก็ต้องเรียนรู้ว่าจะออกเสียงและจะรวมหัวกับคนอื่น ๆ ซึ่งมีผล
ประโยชน์และความคิดความอ่านคล้ายคลึงกันอย่างไร พรรคการเมือง
เป็นสิ่งจำเป็นจริง ๆ ในแอฟริกาตะวันตก ซึ่งผู้มีสิทธิออกเสียงส่วนมาก
รู้น้อยเกี่ยวกับปัญหาใหญ่ ๆ (นอกจากปัญหาหอยแตกแยก) และด้วย
เหตุนี้จึงจำต้องไ้รับการึกษา ผู้นำที่ดีและองค์การพรรคที่ดีเป็นสิ่ง
จำเป็นในประเทศเหล่านี้ยิ่งกว่าในประเทศที่เคยมีการออกเสียงกันมานาน
กว่าและซึ่งสมาชิกผู้ออกเสียงเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาใหญ่ ๆ มาตั้งแต่
วัยรุ่น

สิ่งที่ผิดเกี่ยวกับพรรคในรัฐใหม่ ๆ ไม่ใช่เพราะว่ามีพรรค แต่เป็นเพราะ
ว่าพรรคตกทอด ที่รัฐเหล่านี้ไ้รับ จากปรัชญาการเมืองของยุโรปนั้น
เป็นภาษาและกลยุทธของสงครามชนชั้นมากกว่า ที่จะเป็นภาษาและ
กลยุทธของบรรดากลุ่มซึ่งมีปัญหาค่จะต้องเรียนรู้ถึงว่าจะดำรงชีวิตร่วม
กันในรูปแบบสมไ้ได้อย่างไร

ปฏิบัติโดยสัญญาตถาญาณต่อความคิดเรื่องระบบผลสม แสดงให้เห็นว่า
 สังคมแบบหลายกลุ่มและสังคมแบบชนชั้นห่างไกลกันเพียงใด ความคิด
 เรื่องระบบผลสมเป็นที่ชัดแจ้ง ไม่ว่าสำหรับใคร ที่คิดถึงเรื่องสังคมแบบ
 หลายกลุ่ม ส่วนในสังคมแบบชนชั้น คำว่าระบบผลสม เกือบเป็นคำที่เลว
 ถิ่นกว่าเป็นทางแก้ไขที่คิดเลิศในอันดับที่สองหรือที่สามในประชาธิปไตย
 แบบหนึ่งซึ่งปฏิขังงานไม่สู้จะเป็นผลดีนัก เป็นขางสิ่งบางอย่างที่พึงหลัก
 เลียงอย่างยิ่ง แม้กระทั่งบังคับจำต้องตั้งระบบเลือกตั้งจอมปลอมขึ้นก็
 แต่กระนั้น แม้ในสังคมแบบชนชั้นเอง ใครก็ตามที่ละเลยคำขวัญและ
 เข้าใจสภาพเป็นจริงแล้ว ก็ให้เห็นได้ว่า รัฐบาลที่คิดทั้งหมกคึกคือรัฐบาล
 แบบผลสมทั้งนั้น ความคิดที่ว่าประชาธิปไตยยังเกิดผลแต่เฉพาะเมื่อมี
 พรรคการเมืองเพียง ๒ พรรค คือ พรรคหนึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาล และ
 อีกพรรคหนึ่งเป็นฝ่ายค้านนั้น เป็นเรื่องเร้นลับของชนอังกฤและอเมริกัน
 อย่างหนึ่ง ระบอบประชาธิปไตยของโลกส่วนมากที่เกี่ยวมีกว่า ๒ พรรค
 และระบอบประชาธิปไตยของยุโรปตะวันตกส่วนมาก มีรัฐบาลแบบผลสม
 แม้ในประเทศที่มีเพียง ๒ พรรค แต่ละพรรคก็เป็นพรรคผลสม ก้าว่าย
 กับพรรคคู่แข่งอยู่มาก (พรรคเลเบอร์ และพรรคคอนเซอเวทิฟ หรือ
 พรรคเคโมแครต และพรรคริพับลิกัน) ประชาธิปไตยไม่อาจปฏิบัติงาน
 ได้ในรูปอื่น ถ้าหากสองพรรคยืนหยัดเพื่อหลักการตรงกันข้ามกันรุนแรง
 จริงๆแล้ว พรรคหนึ่งก็คงต้องลือทำลายผลงานของอีกพรรคหนึ่งแน่ๆใน
 ระหว่างครองอำนาจ ทั้งจะไม่มีพรรคใดเต็มใจยอมรับผลมติของหีบบัตร
 เลือกตั้งด้วย แม้ในสังคมแบบชนชั้น ถ้าจะสงวนรักษาประชาธิปไตยไว้

ได้ ข้อแตกต่างระหว่างรัฐบาลหนึ่งซึ่งประกอบด้วยพรรคหนึ่ง กับรัฐบาลหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ๒ พรรคหรือมากกว่าผสมกัน ไม่ใช่อยู่ที่ว่ารัฐบาลแบบหลังจะต้องขอมขอม ส่วนรัฐบาลแบบแรกสามารถปฏิบัติงานตามหลักการทั่ว ๆ ไป ทั้งสองแบบเป็นแบบผสมและจำต้องขอมขอมทั้งนั้น ข้อแตกต่างอยู่ที่ว่าในแบบแรก คนที่มีความคิดเห็นและผลประโยชน์ต่างกัน เข้าผสมรวมกันก่อนเข้าชิงชัยหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนในแบบหลัง การผสมยังไม่ขึ้นจนกระทั่งภายหลังจากการออกเสียงเลือกตั้งได้กระทำกันแล้ว

ความแตกต่างระหว่างสังคมแบบหลายกลุ่ม และสังคมแบบชนชั้นยังเกิดผลสำคัญประการหนึ่ง ต่อการพิจารณาเลือกกระบอกเลือกตั้งและสภาสังคมแบบหลายกลุ่ม มีลักษณะย้อนหลังไปถึงความหมายแรกเริ่มของประชาธิปไตย คือหมายความว่า คนทั้งปวงที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากมติตัดสิน ควรมีโอกาสเข้าร่วมทำการตัดสินนั้น ๆ ข้อนี้นำไปสู่ระบบผู้แทนตามส่วนคะแนนเสียงประกอบด้วย พรรคการเมืองทั้งหมดได้รับส่วนแบ่งหนึ่งในองค์การตัดสินทั้งหมดรวมทั้งในคณะรัฐบาลเอง สังคมแบบชนชั้นเริ่มไปจากความหมายประการที่สองของประชาธิปไตย ซึ่งเน้นในเรื่องแพ้ชนะ ในที่นี้กระบวนการเมืองจึงมุ่งเพื่อผลิตรัฐบาล ซึ่งได้รับอาณัติมอบหมายเด็ดขาด ให้ทำการอำนวยความสะดวก แก่ชนชั้นหนึ่งเหมือนชนชั้นอื่น ๆ เพราะฉะนั้นรัฐสภาจึงจำต้องจัดระบบในลักษณะที่ทำให้รัฐบาลสามารถปฏิบัติการได้โดยเฉียบขาด ถ้าหากกระบบผู้แทนตามส่วนไม่ยังเกิดผลเช่นว่านี้ก็จะต้องเลิกไป และเลือกเอาระบบอย่างอื่นมาซึ่งจะบันทึกตอนเจตจำนงของประชาชนผู้ออกเสียง ด้วยการให้พรรคหนึ่ง

ไ้ที่หนึ่งจำนวนข้างมากแน่นอนในรัฐสภา แม้กระทั่งว่าพรรคนี้จะได้รับ
คะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงส่วนน้อย เพราะเหตุที่ระบบซึ่งเรียกกันว่า
“ใครผ่านหลักชัยก่อนกัน” (หรือระบบ “รวมคะแนน”) มักจะอำนวย
ผลเช่นนั้น คำร่ำอังกฤชและอเมริกันจึงเต็มไปด้วยสรวลเสรวนยกย่อง
ระบบนี้กัน และมีแต่ความชิงชังต่อระบบเลือกตั้งซึ่งจะทำให้เชื่อนั่นได้ว่า
ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จะไ้มีผู้แทนอย่างเหมาะสม

หนทางแน่นอนที่สุดที่จะสังหารความคิดเรื่องประชาธิปไตยในสังคมแบบ
หลายกลุ่มก็คือ รั้บเอาระบบเลือกตั้งแบบใครผ่านหลักชัยก่อนของอังกฤษ
และอเมริกา ภายใต้ระบบนี้พรรคใดที่ไ้คะแนนเสียงร้อยละ ๕๑ ในแต่ละ
เขตเลือกตั้ง จะไ้ที่หนึ่งทั้งหมดในสภา รัฐในแอฟริกาตะวันตกของ
ฝรั่งเศสบางรัฐ (กินี ไ้วอรั้โคัสต์ อีปีเออรั้วอลต้า คาโธเมย์ นิเจอร์)
ใช้ระบบนี้จนถึงที่สุด ตามรัฐธรรมนูญของประเทศเหล่านี้ พรรคที่ไ้
คะแนนเสียงส่วนมากไ้ที่หนึ่งทั้งหมดในสภา พรรคฝ่ายข้างน้อยจึงถูก
กันออกจากสภาโดยเด็ดขาด (ซึ่งข้อเท็จจริงที่ว่า รัฐบาลไม่ยอมให้
พรรคอื่น ๆ ตั้งอยู่เนิ่นๆ เพียงแต่เพิ่มเรื่องตลกของรัฐธรรมนูญเข้าไปอีก
เท่านั้น) ระบบใครผ่านหลักชัยก่อนไม่ต้องการแม้กระทั่งร้อยละ ๕๑
ของคะแนนเสียงในแต่ละเขตเลือกตั้ง เพื่อที่จะให้พรรคหนึ่งไ้คะแนน
เสียงทั้งหมด ถ้ามี ๓ พรรค อาจชนะไ้ในทางทฤษฎีด้วยคะแนนเสียง
เพียงร้อยละ ๓๔ เท่านั้น หรือถ้ามี ๔ พรรคเพียงร้อยละ ๒๖ ก็พอ
ในระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง รัฐบาลอาจหลีกเลี่ยงเรื่องเช่นนี้ โดย
ไม่ทำลายศรัทธา แต่ถ้าว่านสังกัดฝ่ายข้างน้อยในรัฐใหม่ ๆ และถูก

ขอรังให้ยอมรับประชาธิปไตยแบบสภา ท่านจะสร้างศรัทธาได้ยากใน
ระบบซึ่งถ้าท่านได้คะแนนเสียงร้อยละ ๓๐ แต่กลับได้จำนวนที่นั่งเพียง
ร้อยละ ๒๐ เท่านั้นหรือไม่ได้เลย ถ้าจะให้ฝ่ายข้างน้อยยอมรับสภา
เขาจะต้องไม่มีผู้แทนอย่างเหมาะสมในสภา มันไม่มีความหมายที่จะ
เสนอข้อปดลยโอนทำนอง “คราวของท่านจะมาถึง” ซึ่งช่วยให้พรรค
ดำรงอยู่ได้ในระบบซึ่งพรรคผสมขนาดใหญ่ (คอนเซิร์เวตีฟกับวิกส์)
หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นรัฐบาล สมาชิกของฝ่ายข้างน้อยอาจไม่มี
โอกาสตั้งรัฐบาลเลย หรือแม้ว่าจะมี สิ่งที่เขาต้องการนั้นไม่ใช่โอกาส
ที่จะดำเนินงานตามแนวของตนทุก ๆ ๑๐ หรือ ๒๐ ปี แต่เป็นโอกาสที่
จะเข้าร่วมทำการตัดสินใจกันเดี๋ยวนี้และทุก ๆ ปี

ในสังคมแบบหลายกลุ่ม ระบบผู้แทนตามส่วนคะแนนเสียงประกอบด้วย
เขตเลือกตั้งใหญ่ ๆ มีสมาชิกหลายคนเพียงไม่กี่เขต ย่อมดีกว่าระบบ
เลือกตั้งทั้งเขตเลือกตั้งเล็ก ๆ มีสมาชิกคนเดียวมาก ๆ เขต ไม่เพียง
แต่เพราะว่าเป็นระบบที่ให้ความพอใจแก่บรรดาฝ่ายข้างน้อยมากกว่าเท่า
นั้น หากยังเพราะว่าเป็นระบบที่ลดข้อขัดแย้งทางภูมิศาสตร์และข้อ
แตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนาและอื่น ๆ ซึ่งควบคู่ไปกับสภาพภูมิศาสตร์
ในระบบเขตเลือกตั้งสมาชิกคนเดียว คนที่มีความยึดถืออย่างเดียวกัน
จะต้องอยู่ในท้องที่เดียวกัน ถ้าหากจะให้ได้มีอิทธิพลการเมืองขึ้นมา
จนถึงขั้นให้คนที่มีแนวความยึดถือต่าง ๆ กัน ระหว่างรวมตัวอยู่
ในเขตภูมิศาสตร์ด้วยกัน ตัวอย่างเช่นสมมติว่ามีฝ่ายเหลืองและฝ่ายม่วง
จำนวนเท่า ๆ กัน แต่ในขณะที่ฝ่ายเหลืองทั้งหมดอยู่ในส่วนหนึ่งของประ

เทศฝ่ายมั่งอยู่ทีหนึ่งครั้งหนึ่งและอีกครั้งหนึ่งอยู่ในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ
 ระบบผู้แทนตามส่วนให้ทีหนึ่งแก่ฝ่ายเหลืองและฝ่ายมั่งจำนวนเท่า ๆ กัน
 แต่ระบบเขตเลือกตั้งสมาชิกคนเดียวอาจ (สุดแล้วแต่ประเภทของระบบ)
 ให้ทีหนึ่งจำนวน ๑ ใน ๔ แก่ฝ่ายมั่ง และ ๓ ใน ๔ สำหรับฝ่ายเหลือง ซึ่ง
 จะเท่ากับแบ่งแยกประเทศออกเป็นแคว้นมั่งและแคว้นเหลือง เพราะเหตุ
 ที่ระบบไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง แคว้นมั่งอาจเรียกร้องแยกดินแดน
 ทำนองที่ชาวมุสลิมในอินเดียกระทำในสถานการณ์เช่นนั้น ระบบเขต
 เลือกตั้งสมาชิกคนเดียว จึงมีทางที่จะทำให้ประเทศแตกแยกได้มากกว่า
 ระบบผู้แทนตามส่วน ระบบเขตเลือกตั้งสมาชิกคนเดียวยังส่งเสริมคตินิยม
 ท้องถิ่นนิยม ผู้นำของพรรคมั่งอาจลี้มชาวมั่งซึ่งอยู่ในแคว้นเหลือง เพราะ
 ว่าคะแนนเสียงของชาวมั่งเหล่านั้นไม่มีประโยชน์ ภายใต้ระบบผู้แทน
 ตามส่วนคะแนนเสียงชาวมั่งที่อยู่ในแคว้นเหลืองจะคงมีน้ำหนักในพรรค
 มั่ง เท่า ๆ กันกับคนที่อยู่ในแคว้นมั่ง

ระบบเลือกตั้งต่าง ๆ มีจุดประสงค์ต่างกัน และเหมาะสมกับภาวะแตกต่างกัน*
 ระบบที่เหมาะสมกับสังคมแบบชนชั้นซึ่งกลมกลืนกัน ไม่ควรหวัง
 ที่จะให้ใช้โศกในสังคมแบบหลายกลุ่มที่ไม่มีนิยมมารักชิสต์ ที่ใดที่รอบ
 แยกแยกเป็นปัญหา เราจำเป็นต้องไ้ระบบซึ่งจะให้ชนฝ่ายข้างน้อยได้
 มีผู้แทนอย่างเหมาะสม เป็นระบบซึ่งลดความรู้สึกท้องถิ่นนิยมและให้พรรค
 การเมืองจำต้องผ่อนปรนระบบเลือกตั้งที่มีทางบรรลุผลเช่นว่านี้ได้มาก ก็
 ได้แก่ระบบผู้แทนตามส่วนแบบที่เรียกกันว่าระบบ "คะแนนเสียงเดียวแบบ

* ดูเหตุผลข้อถกเถียงอย่างดีเลิศของ W.J. Mackenzie ในหนังสือเรื่อง Free Elections (London, 1958)

โอนไต้” ระบายรายชื่อของวิธีการเลือกตั้งแบบผู้แทนตามส่วน คัมครอง
ชนฝ่ายข้างน้อยและลดความรู้สึกในเรื่อท้องถิ่นยม และท่วยเหตุนี้จึงคึก
กว่าระบยสมาชิกคนเคียวโดยถือคะแนนสูงสึด แต่ระบยนี้ต้องการให้ผู
ออกเสียงเลือกกระหว่านพรรคเท่านั้น ส่วนระบยคะแนนเสียงเคียวแบบ
โอนไต้ซึ่งยอมให้ผูออกเสียงเลือกกระหว่านผู้สมัครค้วยนั้น มักจะให้เปรียบ
แก่ผู้สมัคร ที่ยอมรับเคื่อถือกันกว้างขวางในหมู่คนที่มีความยึดถือต่าง ๆ
กัน และท่วยเหตุนี้จึงท่อกับบังคับให้พรรคต้องม้ชนิดก่อนปรนมากรขึ้น
บรรดาพรรคการเมืองนิยมระบายชื่อ มากกว่าระบยคะแนนเสียงเคียว
แบบโอนไต้ เพราะเป็นระบยส่งเสริมให้พรรคควบคุมผู้สมัครของตนได้
ก็ขึ้น สำหรับสังคมแบบหลายกลุ่มระบยหนึ่งระบยใดน้ยอมคึกกว่า ระบย
แบบไครผ่านหลักชัยก่อน

ระบยเลือกตั้งซึ่งแอฟริกาตะวันตกรับมาจากบริเทนและฝรั่งเศส ขาค
ความเหมาะสมจนไม่น่าประหลาดใจอะไรที่ค้องถูกล้มเลิกไปอย่างรวดเร็ว
ระบยเหล่านี้น้ไม่เป็นประชาธิปไตย แม้สำหรับในประเทศที่ให้งานเคิด แต่
ก็ยังคงเป็นข้ออภัยไ้ในกรณีของสังคมแบบชนชั้น ในสังคมแบบหลาย
กลุ่ม ระบยเช่นว่ำนรังแต่จะยังความเลื่อมเลียมให้กับอุดมการณ์ประชา
ธิปไตยเท่านั้น

ข้อยุ่งยากของประชาธิปไตย

ความหมายแรกของประชาธิปไตย คือก โอกาสที่จะมีผู้แทนทำการตัดสินใจ
หลักปฏิบัติในยุโรป ไม่แต่เพียงแปรความหมายนี้ให้กลายเป็นเรื่อการ

แบ่งแยกระหว่างฝ่ายแพ่ฝ่ายชนะเท่านั้น แต่ยังเพิ่มเติมไว้ด้วยว่า เพื่อความสมบูรณ์พูนสุขทางการเมือง ฝ่ายแพ่และฝ่ายชนะควรจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ดังนั้น จากลำดับขั้นอันสืบต่อเหตุผล เรามาสรุปรูปเอาจว่า ประชาธิปไตยในอุดมการณ์เป็นระบอบของการเข้าและออก ท่านองว่า คราวของท่านในวันนี้ คราวของฉันทันในวันหน้า

จากระบบความคิดทำนองนี้ (หรือเพราะไม่มีความคิด) สถาปนาประชาธิปไตยจึงถือกันเป็นที่แบ่งแยกออกเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาลพรรคเดียว หรือหลายพรรค และพรรคฝ่ายค้านพรรคเดียวหรือหลายพรรค ระบบควบคุมลกดพรรคก็มีขึ้นมา และสภาซึ่งสมาชิกปฏิเสธไม่ยอมอยู่ภายใต้บังคับวินัยของผู้นำพรรคโดยสมบูรณ์ อย่างเช่นสภาครองเกรสของสหรัฐอเมริกา มองกันว่าค่อนข้างดีกว่า หลักการหลายอย่างในคติทางการเมืองของยุโรปมาจากความคิดที่ว่า ทางอันเหมาะสมที่ประชาธิปไตยจะใช้งานได้ ก็คือ ไม่มีกลไกส่งเสริมให้สองกลุ่มได้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันครองตำแหน่ง ดังนั้นเราจึงได้ยินได้ฟังกันว่าหน้าที่สำคัญของสภา คือ เพื่อตระเตรียม และพร้อมสำหรับการเปลี่ยนรัฐบาล (ไม่ใช่เพื่อกำหนดนโยบายหรือวิพากษ์วิจารณ์ หรือท้าทายรัฐบาลให้เกิดผล) หรือว่ามันไม่สำคัญว่าระบบเลือกตั้งจะทำให้ชาติผู้แทนอย่างจะแจ้งเพียงไร ถ้าหากว่าระบบนั้นส่งเสริมให้รัฐบาลได้มีคะแนนเสียงข้างมากแน่นอน และถ้าหากว่าเปิดโอกาสให้มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในช่วงเวลาไม่ถี่นัก

แต่ที่ว่าการแบ่งแยกออกเป็นฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านไม่ใช่ส่วนสาระของประชาธิปไตย และโดยแท้จริงแล้ว ไม่เหมาะสมกับภาวะของแอฟริกาตะวันตก ด้วยเหตุผลหลายประการ

ประเด็นที่สอง เหล่านี้เป็นที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง แม้สำหรับบรรดา
ระบอบประชาธิปไตยที่เคยใหญ่แล้วด้วย ถึงสมาชิกฝ่ายค้านจะแพ้การ

เลือกตั้ง แต่เขาก็ได้รับการปฏิบัติอย่างยกย่องนับถือ เขามีส่วนอยู่ข้างใน การพิจารณาตัดสิน เขามีผู้แทนอยู่ในคณะกรรมการสำคัญ ๆ และเข้าร่วมในคณะผู้แทนสำคัญ ๆ เขามีทางเข้าถึงรัฐมนตรีทั้งหลายเหมือนกับคนอื่น ๆ และต้องการให้เหตุผลโต้เถียงของตนได้รับการพิจารณาตาม น้ำหนักของมัน เขตเลือกตั้งของเขาไม่ต้องถูกทำโทษที่ลงคะแนนเสียง จำนวนข้างมากให้ผิดพรรค ไม่มีระบอบประชาธิปไตยโคระบรรลผลในข้อ เหล่านี้ที่สมบูรณ์ แต่ไม่มีประชาธิปไตยสมัยใหม่ระบอบโคระดำรงคงอยู่ ได้ ถ้าหากพรรคการเมืองไม่ตกลงกันว่า นี่เป็นมาตรฐานของความ ประพฤติที่พึงปรารถนา

แต่ที่นี้ข้อตกลงเช่นว่านี้ไม่มีอยู่ในแอฟริกาตะวันตก สาเหตุหนึ่งก็เพราะ ว่า พรรคต่าง ๆ ได้รับการอบรมปลูกฝังความเข้าใจในประชาธิปไตย อย่างผิด ๆ คือเข้าใจเสียว่า หมายถึงฝ่ายข้างมากมีสิทธิปกครองฝ่ายข้าง น้อย สิทธิพิเศษของฝ่ายข้างมากที่จะปกครองมีบทบาทในการต่อสู้เพื่อ เอกราชอย่างสำคัญ จนมีคนจำนวนมากเกิดความเชื่อกันเช่นนั้น ความคิด ที่ว่าคุณภาพของประชาธิปไตยน่าจะอยู่ที่การทดสอบกันว่า สิทธิของฝ่าย ข้างน้อยได้รับการยอมรับนับถือเพียงใดนั้นยังเป็นของใหม่อยู่ การเลือก ตั้งถือกันเป็นกีฬาแบบโต้เถียง คนที่ออกเสียงผิดทางต้องถูกทำโทษ ถนน หนทางในที่ซึ่งของคนต้องถูกปล่อยให้ชำรุดทรุดโทรมไป สัญญาที่ไป ทำกันตอนเสีย คงนั้นเป็นต้น แม้จะเป็นในที่ซึ่งไม่มีการใช้กำลังรุนแรงกัน

ความหยาบของรัฐบาลเทียมพอ ๆ กันกับของพรรคฝ่ายค้านในแอฟริกา ตะวันตกซึ่งแปลหน้าที่คัดค้านให้กลายเป็นช่องทางทำลายชื่อเสียง ใน

ระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง ฝ่ายค้านที่ขาดเหตุผลจะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะมีมติมหาชนกว้างขวางเป็นอิสระ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ที่เป็นอิสระ คอยวิพากษ์วิจารณ์และเหนี่ยวรั้งคนที่คิดค้านอย่างไร้หลักเหตุผล คอยเปิดเผยการใช้ขมขื่นและฉ้อฉลในการประพฤติดูที่ไม่สมควร แต่นั่นไม่ใช่สิ่งที่มักมีในแอฟริกาตะวันตก ซึ่งมีชนชั้นกลางเพียงเล็กน้อย หนังสือพิมพ์ขาดประสิทธิภาพและไร้อิทธิพล และประชาชนผู้เลือกตั้งชาวกองคึกษา ที่นั่นนักการเมือง (ไม่ว่าฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน) ปรักถักอย่างโจ่งแจ้ง และคัดค้านนโยบายซึ่งรู้อยู่ว่าดีเพียงเพื่อประโยชน์ได้เปรียบทางการเมืองเท่านั้น

หนังสือพิมพ์ที่ขายตัวได้เป็นภัยอย่างหนึ่งสำหรับประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์ในแอฟริกาตะวันตกมีประวัติยาวนานในการพิมพ์ข้อความถ้อยคำที่ตนรู้ว่าเป็นภัยและไม่จริง กฎหมายว่าด้วยอาญาหมิ่นประมาทในประเทศอังกฤษไม่ได้ใช้กันแล้ว ซึ่งเป็นการถูกต้อง แต่ระบอบประชาธิปไตยที่ไม่มั่นคงไม่อาจแบกภาระพิมพ์เพียงเช่นนี้ได้ หนังสือพิมพ์ซึ่งพิมพ์เรื่องเท็จทั้งที่รู้ว่าเป็นเท็จจะต้องเสี่ยงต่อการจำคุกปรายปรามโดยศาลและถูกยึดอุปกรณ์การพิมพ์

ความผิดฐานยุบงก่อกวนจะต้องจำกัดความกำหนดกันให้กว้างขวางกว่าในระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง เฉพาะอย่างยิ่งจะต้องห้ามความพยายามที่จะยุบงกลุ่มหนึ่ง (เช่นเผ่า ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ) ให้เป็นปฏิปักษ์ต่ออีกกลุ่มหนึ่ง หรือแพร่ความคิดแยกดินแดน หรือ โคน์ล้างประชาธิปไตยด้วยกำลัง “การคุมขังเพื่อป้องกัน” โดยไม่มีการพิจารณา

สอส่วน คนที่กำลังเป็นภัยต่อรัฐไม่อาจยอมรับกันในประชาธิปไตย แต่ปัญหาซึ่งวิธีนี้มุ่งจะจัดการก็จะต้องเผชิญกัน การกระตือรือร้นกระทำสิ่งซึ่งเป็นภัยต่อรัฐเป็นการกบฏ เราไม่อาจรอคอยให้การกระทำรุนแรงเกิดขึ้นศาลจะต้องมีอำนาจจัดการกับคนที่ขัดขวางประชาธิปไตยจนถึงขั้นเตรียมการโค่นล้ม ถ้าหากประชาธิปไตยในแอฟริกาตะวันตกถูกคุกคาม จากข้อเท็จจริงที่ว่า หลักปฏิบัติการเลือกตั้งซึ่งรับทอดมาจากบริเทนไม่เป็นประชาธิปไตย แต่มันก็ถูกคุกคามเท่า ๆ กันจากข้อเท็จจริงที่ว่ากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานยุยงก่อวินาศกรรมเป็นประชาธิปไตยเกินไป ประชาธิปไตยที่อ่อนวัยจะส่งวนรักษาค้นเองได้ก็แค่โดยกำจัดปราบปรามคน และพรรคที่คุกคามจะทำการโค่นล้ม เหล่านี้มียุทธวิธีกัน เหตุผลโต้แย้งระบบพรรคเดียวในแอฟริกาตะวันตกไม่ใช่อยู่ที่ว่า ระบบเหล่านี้จำกัดคนบางคนและจำกัดพรรคบางพรรค (เพราะมีคนจำนวนมากที่ควรแก่ผลที่ตนได้รับ) หากแต่อยู่ที่ระบบเหล่านี้อ้างผูกขาดการตอบโต้และองค์การทางการเมืองเพื่อตนเอง

ความประพาศติอันขาดเหตุผลของพรรคฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านต่อกันในขณะใดเอกราชส่วนมากเนื่องมาจากความรื้อแรงของเหตุการณ์ในเวลา นั้น เพราะมันเป็นมรดกโชคร้ายอันหนึ่งของการต่อสู้เพื่อเอกราชที่การเมืองให้รัศมีสำคัญอย่างที่ไม่มียกในสังคมที่มั่นคง ดังที่เอนครูมาห์กล่าวไว้ว่า “จงแสวงหาอาณาจักรการเมืองเสียก่อน แล้วสิ่งอื่นทั้งปวงจะเพิ่มพูนหลังไหลมาตาม” ที่ค้นคิดแบบวิธีนี้ที่มิต้องการเมืองเช่นนั้นเล็กทั้งกันไปนานมาแล้วในสังคมที่เติบโตใหญ่ซึ่งคนเรียนรู้จากประสบการณ์

ว่า การเมืองไม่ใช่ทุกสิ่งของชีวิตคนเราและจะเป็นพินัยต่อสังคม ถ้าไม่ให้อยู่ในส่วนลึกที่เหมาะสม ในสังคมที่เติบโตใหญ่การปกครองที่อาศัยการมีระบอบรัฐกิจพลเรือนที่ช้าชองมากกว่าเหตุแปรปรวนของการเมืองแอฟริกาตะวันตกจะไม่มีวันเริ่มก้าวหน้าอย่างแท้จริง จนกว่าคนของแอฟริกาตะวันตกจะได้ตระหนักกันว่าการเมืองเป็นสิ่งสำคัญเพียงเล็กน้อยสำหรับคุณภาพของการปกครอง จนกว่าอุดมภูมิการเมืองจะลดลง จนกว่าจะขจัดข้อโอ้อวดของนักการเมืองออกไป และสถาปนาระบบงานบริหารที่ดี เรืองแก่การเมืองเป็นจุดเสื่อมของแอฟริกาตะวันตก

ไม่เพียงแต่เท่านั้น ความประพฤตินั้นไร้เหตุผลของพรรคฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านต่อกันและกัน ยังสืบเนื่องมาจากข้อเท็จจริงว่า มากต่อมากเหลือเกินขึ้นอยู่ที่ใครเป็นฝ่ายเข้าและใครเป็นฝ่ายออก ถ้าไม่มีการแบ่งแยกเป็นสองฝ่าย และสมาชิกทั้งหมดของสภามีหน้าที่และความรับผิดชอบเท่า ๆ กัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงพรรคแล้ว บรรยาการการเมืองคงจะต่างกันทีเดียว

ในระบอบต่ำลงมาแต่ก็สำคัญอยู่ อุปสรรคอีกข้อหนึ่งต่อทางปฏิบัติของระบบเข้าและออกในแอฟริกาตะวันตก ก็คือว่า มันขึ้นอยู่กับการมีนักการเมืองขึ้นหนึ่งซึ่งมีฐานะรายได้อิสระ ประชาธิปไตยเริ่มจากการโต้แย้งกันระหว่างคนรวย สมาชิกสภาสามัญของบริเตนส่วนมากเป็นคณวิชาชีพอิสระ เจ้าหน้าที่สหภาพแรงงานหรือผู้อำนวยการบริษัท และมีขั้วจียังชีพในเมื่อฝ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง รัฐมนตรีส่วนมากประหยัด เมื่ออยู่นอกตำแหน่งมีรายได้มากกว่าเมื่ออยู่ในตำแหน่ง แต่ในแอฟริกาตะวันตก

ไม่เป็นเช่นนั้น รัฐมนตรีและสมาชิกส่วนมากมีรายได้ (โดยไม่นับรายได้เงื่อนไข) ขณะอยู่ในตำแหน่ง มากกว่าหลายเท่าที่สามารถทำได้ ในตลาดเบ็คเคย์ การเมืองเป็นงานอาชีพของคนเหล่านี้และไม่อาจะยอมให้ตนเองถูกขับออกไปจากการเมืองได้ ฐานะของเขาคัล้ายกับฐานะของเจ้าหน้าที่สหภาพแรงงานในยุโรปหรืออเมริกาเหนือ คนมีคุณภาพมีไม่มากที่จะแข่งขันกันเป็นเลขานุการของสหภาพแรงงาน ถ้าหากอาจถูกออกจากตำแหน่งได้โดยการเลือกตั้งทุก ๒ หรือ ๓ ปี ประชาธิปไตยของสหภาพจึงต้องจำกัดระเบียบในลักษณะซึ่งสหภาพไม่แทรกแซงยุ่งเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งต่อเนื่องไป

แนวทางสู่ระบบผสม

เหตุผลถกเถียงเหล่านี้ทำให้ออกห่างไปจากระบบแบ่งฝ่ายเข้าและออกของสภาแบบตะวันตก แต่ก็ไม่ใช่นำไปสู่ระบบรัฐแบบพรรคเดียว หากนำไปสู่ระบบรัฐบาลแบบผสม

ข้อดีข้อหนึ่งของระบบผู้แทนตามส่วนคะแนนเสียงก็คือ มุ่งส่งเสริมให้รัฐบาลแบบผสม นี่เป็นผลที่เกิดขึ้นบ่อย แต่ไม่แน่นอนเสมอไป

ข้อหัวเ็นเกรงสำคัญของนักเขียนทางทฤษฎีอยู่ที่ว่า ระบบนี้อาจก่อให้เกิดพรรคเล็กพรรคน้อยเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่ยอมร่วมงานกัน กวียเหตุนี้จึงพากันเสนอแนะวิธีที่จะลดจำนวนพรรคลงไป เช่น กำหนดไว้ว่าพรรคหนึ่ง ๆ จะไม่ได้ที่นั่งเลย ถ้าได้คะแนนเสียงต่ำกว่าร้อยละ ๒ ของคะแนนเสียงทั้งหมด พรรคเล็ก ๆ ไม่จำเป็นต้องปฏิเสธ ไม่ยอมร่วมงานกันเสมอ

ไป ถ้าทำเช่นนั้นก็เป็นความเจ็บไข้ของชาติอันเป็นเรื่องที่เลวร้ายไปยิ่งกว่าข้อบกพร่องของระบบเลือกตั้ง ความเจ็บไข้ก็คือว่าไม่มีชาติตั้งอยู่ เพราะกลุ่มชนต่าง ๆ เป็นปฏิปักษ์ต่อกันจนไม่ยอมร่วมงานกัน ประชาธิปไตยก็ย่อมเป็นไปได้โดยไม่ต้องได้นักเผด็จการ และประเทศจำเป็นต้องได้นักเผด็จการ และถ้าพรรคทะเลาะเบาะแว้งกันนานไป นายพลทหารบางนายก็จะเข้ามาครอง

ข้อหัวเนกรที่ข้อยกลงไปก็คือ แม่พรรคบางพรรคอาจจะรวมกันจัดตั้งรัฐบาลผสม ผู้เข้าร่วมอาจเปลี่ยนอยู่เรื่อย ๆ แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นผลที่จะร้ายถึงเช่นนั้น สภาของเกรสของสหรัฐอเมริกาสมัยที่เปลี่ยนไปมาเช่นนั้น ก รว ม กั ย ข และ ค เพื่อค่าน ง และ จ ที่จะผ่านมาตรการเรื่องหนึ่ง ครั้นแล้วร่วมกับ ค และ ง ผ่านมาตรการเรื่องที่สอง และ ก นั้นก็ร่วมกับ จ ในความพยายามอันไร้ผลที่จะชักชวนมิให้ ข ค และ ง ผ่านมาตรการเรื่องที่สาม นี่ทำให้เกิดบรรยากาศที่ตึงเครียดในหมู่สมาชิกสภา แทนที่จะเกิดความชิงชังส่วนตัว เพราะท่านจะไม่ได้รู้ได้เลยว่าจะร่วมงานกับใครในวันพรุ่งนี้ หรือคัดค้านใครในวันต่อไป บรรดาปราชญ์ของสังคมแบบชนชั้นไม่ชอบกีฬาแบบนั้น ส่วนหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดมีการเจรจาต่อรองแทนการสู้รบขยี้เคียว และส่วนหนึ่ง เพราะว่าปล่อยให้การตัดสินใจไปอยู่ในสภา แทนที่จะให้เป็นเรื่องของคณะบริหาร เมื่อเป็นเช่นนั้นรัฐบาลก็จะอ่อนแอ แต่สังคมแบบชนชั้นต้องการให้รัฐบาลของตนเข้มแข็ง ปราชญ์ของสังคมแบบหลายกลุ่มควรจะนึกถึงก็แต่ระบบซึ่งส่งเสริมให้มีการเจรจาต่อรองและประนีประนอมแทนสงครามสู้รบกัน นักประวัติศาสตร์สอนเราให้ยกย่องบุรุษเข้มแข็งของประวัติศาสตร์ อย่างโน้ไปเลียน

อย่างเซอร์ซิลล์ แต่ในบรรยากาศอันร้อนระอุของสังคมหลายกลุ่ม
นายกรัฐมนตรียังไม่เด่นชัดซึ่งคอยปรับสถานการณ์ไป แต่ก็จัดการให้สิ่ง
ต่างๆ ดำเนินไปโดยราบรื่นไฉนนั้น อาจสร้างประชาคมอันถาวร ส่วน
บรมชัมแข็งอาจปล่อยให้เหลือแต่เศษแตกแยกกระจัดกระจายไว้เบื้อง
หลังเท่านั้น ความเห็นผู้นำที่ออกถกและขัณฑ์ในระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมา
ช่วยสานให้เชียวราเลี่ยนแนบแน่นอยู่ได้ ส่วนในเวสต์อินดีสในระยะเวลา
เดียวกัน การประชันหน้าของบรมชัม “ชัมแข็ง” มีแต่ช่วยทำลายสหพันธ์
อันพอจะมีความหวังอยู่บ้าง

เราไม่มีเหตุผลอันใดที่จะคาดเดาว่า ระบบผู้แทนตามส่วนคะแนนเสียง
จะทำให้เกิดพรรคเล็กพรรคน้อยจำนวนมากภายในแอฟริกาตะวันตก ใน
ช่วงระยะสิบปีของ พ.ศ. ๒๕๐๓ ไม่ปรากฏแนวโน้มที่จะแตกแยกเช่นนั้น
พรรคจำนวน ๒-๓ หรือ ๔ พรรคสำคัญๆ น่าจะเป็นไปได้อย่างยิ่งใน
แอฟริกาตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นระบบเลือกตั้งแบบใดก็ตาม

ขณะนี้ เรากำลังถกเถียง ไม่แต่เพียงว่าบางพรรคเท่านั้น ควรจะจัดตั้ง
รัฐบาลผสม พรรคใหญ่ควรจัดตั้งรัฐบาลผสม แต่พรรคเล็ก ๆ ไม่จำเป็นต้อง
ต้องเข้าร่วม ถ้าหากไม่ต้องการเช่นนั้น การมีพรรคเล็กเป็นฝ่ายค้าน
เป็นข้อดีเพราะว่าการวิพากษ์วิจารณ์นโยบาย ความเสื่อมประสิทธิภาพ
และการทุจริตที่มาจากภายนอกพรรครัฐบาลเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ถ้าได้มี
การปฏิบัติที่ซื่อสัตย์ต่อบรรดาพรรคฝ่ายค้าน ดังที่เราได้ชี้ให้เห็น พรรค
เล็ก ๆ บางพรรคอาจต้องการอยู่นอกพรรครัฐบาลผสมมากกว่า และถ้าได้มี

กฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบ่อนทำลายและหมิ่นประมาท พรพค เหล่านี้ย่อมไม่อาจเป็นภัยต่อประชาธิปไตยได้

นี่เองที่เป็นข้อแตกต่างระหว่างระบบพรพคเกี่ยวกับระบบผสมอันเสรี ระบบพรพคเคียวจำกัดคนที่คัดค้านหรือตำหนินโยบายของตน ส่วนระบบผสมอันเสรียอมรับนับถือกฎการปกครองของกฎหมายและสิทธิวิพากษ์วิจารณ์อย่างเสรี ปล่อยให้บุคคลและพรรคมีเสรีที่จะคัดค้าน ถ้าปรารถนาเช่นนั้น

X สถานการณ์ในไนจีเรียชี้ให้เห็นว่า เพราะอะไรผลประโยชน์ของมหาชนจึงต้องการให้พรรคใหญ่ ๆ ร่วมงานกันในรูปผสม

ไนจีเรียมีกลุ่มชนใหญ่ ๆ ๓ กลุ่ม นอกไปจากชนกลุ่มน้อยอีกจำนวนมากมายาวครึ่งหนึ่งของพลเมืองอยู่ในภาคเหนือ ภายใต้บรรดาเอมีร์มุสลิมผู้ทรงอิทธิพลและหัวเก่า และเป็นผู้สร้างพรรคแบบผูกขาดอำนาจขึ้น คือพรรคคองเกรสแห่งชนชาวเหนือ (อักษรรย่อ เอ็น พี ซี) ในแง่เศรษฐกิจภูมิภาคนี้เป็นดินยาก จนมีอัตราฝนตกต่ำ ภาคใต้ของประเทศอยู่ภายใต้ไฮโดรลิกทางตะวันตก และยูรียาส์ทางตะวันตก ภาคตะวันออกก็เคยยากจนเหมือนกันในขณะไคเอกราช แต่การค้นพบน้ำมัน รัฐก็จะทำให้รัฐบาลเคียวนี้ร่ำรวยขึ้น ไฮโดรลิกสนับสนุนเข้มแข็งตามสมควรสำหรับพรรคคณะมนตรีแห่งชาติของราษฎรไนจีเรีย (อักษรรย่อ เอ็น ซี เอ็น ซี) ยูรียาส์ทางตะวันตกมีดินแดนมั่งคั่งที่สุด แต่แบ่งแยกการสนับสนุนของตน ระหว่างพรรคกลุ่มปฏิบัติการ และพรรค เอ็น ซี เอ็น ซี ในแง่

นโยบายพรรคทั้งสองของภาคใต้เกือบจะไม่ต่างอะไรกัน ทั้งสองเป็นพรรคกลางๆ ส่วนพรรคของภาคเหนือหัวเก่า

ในขณะที่ในจังหวัดกำลังจะไต่เอกราช ผู้นำของพรรค เอ็นซีเอ็นซี คือ ดร. อาชิไคเว เล็งเห็นว่า การรวมพรรคของภาคใต้ต่อต้านพรรคของภาคเหนือจะเป็นภัยต่อสหพันธ์ เพราะจะทำให้เกิดปะทะกันรุนแรง ดังนั้นท่านผู้ซึ่งเข้าผูกมิตรกับพรรคของภาคเหนือ ภายใต้การนำของ เซอร์อาบูบการ์ ตาฟาว่า บาเลวา ผู้ได้เป็นนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีต้องการให้มีรัฐบาลผสมระหว่างสามพรรค แต่ผู้นำของพรรคกลุ่มปฏิบัติการ คือ นายอาโวโลโว ต้องการจะเป็นฝ่ายค้านมากกว่า ผู้ช่วยของเขา คือ นายอาคินโกลา ไม่เห็นด้วย ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๕๐๕ พรรคกลุ่มปฏิบัติการจึงแตกออกเป็น ๒ ส่วนด้วยเหตุผลหลายประการ ซึ่งข้อขัดแย้งดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่สุด และแล้วนาย อาคินโกลา ก็ได้รวมกลุ่มของเขาเข้ากับฝ่ายเหนือ ทั้งนี้จะทำให้รัฐบาลรูปผสมพรรคทั้งหมดใกล้เข้ามามาก หากแต่ได้เกิดการบาดหมางระหว่างตะวันออกกับภาคเหนือเสียในขณะนั้นเอง เนื่องจากผู้ช่วยของ ดร. อาชิไคเว คือ ดร. อ็อคพารา เกิดไม่พอใจขึ้น กับสหภาพฝ่ายเหนือ ผู้ร่วมในคณะผสมสาเหตุเพราะอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่ง เอมีร์ ใช้ขัดขวางทางดำเนินงานของพรรคของเขาในดินแดนภาคเหนือ ดังนั้นท่านผู้ซึ่งตัดสินใจแยกพรรค เอ็นซีเอ็นซี ออกจากพรรค เอ็นพีซีเสีย และเข้าร่วมกับส่วนที่เหลือของพรรคกลุ่มปฏิบัติการของภาคตะวันตกแทน

ดังนั้น การเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงปรากฏการปะทะรุนแรงระหว่าง
เหนือกับใต้ซึ่งบังเกิดผลสืบเนื่องที่ ดร. อาชิไคเว เคยหัวเกรงมาแล้ว
ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ผลเกือบถึงหายนะ สหพันธ์เกือบต้องทลายและคง
จะต้องทลายแน่ ๆ เว้นเสียแต่ว่ากลุ่มใหญ่ ๆ ทั้งสามจะสามารถร่วมมือ
กันได้ ในรัฐบาลผสม ที่เรารู้ก็คือว่า มรดกความคิดทางการเมืองของ
สังคมแบบชนชั้นที่กลุ่มเหล่านี้ได้รับมา ทำให้คิดกันในเรื่องของ “ฉันทะ
ท่านแพ” อันเป็นคำซึ่งควรห้ามให้หมดไปจากศัพท์แสงการเมืองของ
สังคมแบบหลายกลุ่มทุกแห่ง

เรากำลังเถียงกันว่าพรรคใหญ่ ๆ ควรจัดตั้งรัฐบาลผสม แต่ฉันไม่อาจ
ประกันได้ด้วยคำพิงกฎรัฐธรรมนูญแต่อย่างเดียว คนอาจแก้ไขกฎรัฐ
ธรรมนูญเพื่อจัดตั้งรัฐบาลกันได้ ตัวอย่างเช่น แทนที่ประธานาธิบดีจะ
เชิญให้ผู้นำของพรรคที่ใหญ่ที่สุดจัดตั้งรัฐบาล ตามกฎอาจกำหนดให้
ประธานาธิบดีเชิญบรรดาผู้นำพรรคของทุกพรรคที่ได้คะแนนเสียงเกิน
กว่าร้อยละ ๒๐ ของเสียงทั้งหมด และแบ่งตำแหน่งคณะบริหารระหว่าง
ผู้นำเหล่านี้หรือสำหรับผู้ร่วมมือ กฎหมายไม่ใช่ไม่มีอิทธิพลทางจิตใจ
กฎหมายกำหนดมาตรฐานสำหรับทั้งมหาชนและนักการเมือง และใน
ยามวิกฤตอาจใช้บังคับต่อการเมืองที่รือรี้ได้ โดยกองทัพที่กำลังขุ่นเคือง
ดังนั้นการเขียนกำหนดหลักความคิดเรื่องรัฐบาลผสมไว้ในกฎการจัดตั้ง
รัฐบาลแทนที่รัฐบาลปัจจุบันให้เป็นการต่อต้านหลักความคิดตรงกันข้าม
นั้น ในตัวของมันเองน่าจะเป็นความก้าวหน้าขั้นหนึ่งทีเดียว

อย่างไรก็ดี เราต้องเผชิญความจริงว่าไม่มีเล่ห์หรือนิรุပ္พลายอันใดที่จะทำ
ให้กลุ่มใหญ่ ๆ ร่วมงานกันได้โดยอัตโนมัติแทนที่จะต่อสู้กัน ถ้าความ
เข้าใจของเขาในเรื่องประชาธิปไตยเป็นในทางที่ว่า หมายถึงโอกาสที่จะ
กีดกันยิ่งกว่าร่วมงานกัน เขาก็จะต้องการกีดกัน ประชาชนอเมริกัน
ชีโฮคอร์ ไวเคอร์* ชี้ให้เห็นประเด็นว่า ถ้าการเมืองมองกันแบบกีฬา
“ไต่เสี้ย” แล้ว ผู้นำก็จะพยายามตั้งคณะผสมให้เล็กที่สุดเท่าที่ตนจะ
จัดได้ เพราะยังมีพรรคที่จะต้องนำเข้ามาจำนวนมากขึ้นเพียงใด ตนก็ยัง
จะต้องยอมผ่อนปรนมากขึ้นเพียงนั้น และเมื่อเป็นเช่นนั้น การดำเนินงาน
ตามโครงการของตนก็จะทำได้น้อยลง ถ้าหากแนวคิดของนักการเมือง
ในเรื่องการเมืองมุ่งเพื่อจะยึดครองอำนาจรัฐบาล เพื่อให้ประโยชน์แก่ชน
กลุ่มหนึ่งเหนือชนอีกกลุ่มหนึ่งแล้วไซ้ การผสมระหว่างพรรคใหญ่ ๆ
ทั้งหมดก็เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องแสวงหาการเปลี่ยนแปลงชั้น
มูลฐานในปรัชญาการเมืองของคนซึ่งครองอำนาจ ในสังคมแบบหลาย
กลุ่ม

สู่ทางเปลี่ยนแปลง

ผู้ใดก็ตามที่ปรารถนาเปลี่ยนความคิดของตน เป็นนักอุดมคติ และเพราะ
ฉะนั้น จึงเป็นเครื่องเล่นอย่างที่ดีสำหรับบรรดา “นักมองความจริง”
สำหรับนักประวัติศาสตร์นิยมและอื่น ๆ ซึ่งต้องการให้เราเชื่อว่า คนไม่

* คู่มือที่น่าสนใจของท่านผู้นี้ เรื่อง The Theory of Political Coalition (1962) และคู
หนังสือ Political Parties (1954) ของ Maurice Duverger ซึ่งวิเคราะห์รัฐบาลแบบผสม

ใช่อะไรเลย หากเป็นเพียงผลของสภาพแวดล้อมเท่านั้น กระนั้นก็ดี ใน
การเมือง กฎประเพณีธรรมก็สำคัญเท่าๆ กับสถาบัน กฎประเพณีธรรม
เป็นกฎกำหนดแนวประพฤติที่ดี และแนวประพฤติที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับผล
ประโยชน์หรือสภาพแวดล้อม หากในเบื้องต้นที่เคียวขึ้นอยู่กับข้อเท็จ
จริงที่ว่า คนโดยธรรมชาติเป็นสัตว์ที่มีศีลธรรม นักรัฐศาสตร์ไม่อาจ
บอกได้ล่วงหน้าว่า สังคมจะประพฤติอย่างไรต่อสภาพการณ์แบบหนึ่ง
ที่กำหนดให้ เพราะสิ่งซึ่งกำหนดพฤติกรรมทางสังคม ผลที่สุดแล้วก็
คือ กฎมาตรฐานศีลธรรมแบบหนึ่งซึ่งสังคมสอนตัวเองให้รู้จักยอมรับ
นับถือ

ลู่วางที่จะมีรัฐบาลผสมที่มั่นคง ผลที่สุดแล้วไม่ได้ขึ้นอยู่กับนักการเมือง หาก
ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของมหาชนว่า นี่เป็นสิ่งที่ตนต้องการ นักการเมือง
ย่อมจะแสวงประโยชน์ส่วนตัวเสมอ ฉะนั้นจุดประสงค์จึงเพื่อเสริมสร้าง
ให้เกิดความเข้าใจในหมู่มหาชน ในแง่ว่าความสำเร็จของนักการเมืองพึง
มาขึ้นอยู่กับความเต็มใจของเขานั้น ที่จะร่วมมือกับนักการเมืองอื่นๆ
ภารกิจอันเป็นเรื่องยาก แต่ก็ไม่ใช่จะเป็นไปไม่ได้ ที่ว่ายากเพราะ
มหาชนจะต้องลบล้างให้หมดไปจากจิตใจของตน ซึ่งมรดกความคิดที่ว่า
ประชาธิปไตยหมายถึงระบบเข้าและออก ที่ว่าไม่ใช่จะเป็นไปไม่ได้ ก็
เพราะเป็นที่ชัดแจ้งว่า ระบบรัฐบาลผสมเป็นสิ่งที่สังคมแบบหลายกลุ่ม
ต้องการ ถ้าได้เวลาและโอกาส ข้อดีของระบบผสมจะเป็นที่ประจักษ์ชัด
ต่อคนรุ่นใหม่ของแอฟริกาตะวันตก เช่นที่ข้อดีของระบบเข้าและออก

คู่เป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อคนอังกฤษด้วยกัน เมื่อเช่นนั้นแล้วเขาก็จะเขียนกฎ
ก็พิจารณาเมืองเสียใหม่ในลักษณะซึ่งให้มีแต่ันักการเมืองที่นิยมระบบผสม
เท่านั้นที่ประสบผลสำเร็จ

เราจะทำนายอนาคตการเมืองของแอฟริกาตะวันตกอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่
กับว่าเราพิจารณาฐานะเป็นใหญ่ของระบบพรรคเดียวในยังจับกันอย่างไร
ไว้ เราได้พิจารณามาแล้วถึงแนวอธิบายรวม ๓ ทางด้วยกัน

X

ข้ออธิบายประการแรก คือว่า ระบบนี้ยอมรับกันก็เพราะเป็นทางที่ดีสุด
ที่จะสนองความต้องการของท้องถิ่นปัจจุบัน นี่เป็นข้ออธิบายของบรรดา
นักการเมืองเอง และได้รับการเสริมแต่งจากบรรดานักรัฐศาสตร์
ตะวันตกส่วนมาก เราได้ใช้เวลาตั้งใจของเราส่วนมากให้กับข้ออธิบาย
เรื่องนี้และก็ได้ปฏิเสธกันไปแล้ว

ข้ออธิบายประการที่สอง คือว่า เป็นธรรมชาติสามัญ ที่อำนาจจะต้องถูก
ฉกฉวยเอา โดยหัวหน้าที่แสวงประโยชน์ใส่ตัว และเฉพาะสังคมที่ผ่าน
ประสบการณ์ชีวิตมาก ๆ เท่านั้น ที่จะหวังหลีกเลี่ยงชะตากรรมเช่นนั้นได้
การจากไปของอำนาจจักรวรรดิ ปล่อยช่องว่างทิ้งไว้ และจะแปลกประ
หลาดที่เกี่ยวข้องที่อำนาจจะไม่ถูกยึดฉวยเอาโดยคนธรรมดา ชาวแอฟริกัน
ตะวันตกยังขาดประสบการณ์ชีวิต (นี่เป็นข้อถกเถียง) ในระดับจำเป็น
ที่สังคมจะคุ้มครองตนเองให้พ้นจากเหล่าทรชนการเมือง ถ้าหากข้อ
อธิบายนี้ถูกต้อง การที่จะหวังให้พรรคการเมืองใหญ่ ๆ ร่วมงานกัน แทน
ที่จะต่อสู้กันอย่างไรหลักรวมเพื่ออำนาจเฉพาะตนนั้น เป็นเรื่องของ
ความละเมอเพ้อฝันแท้ ๆ

อย่างไรก็ดี ข้ออธิบายประการที่สองนี้สมมติมากไป อาจเป็นไปได้ว่าครึ่งหนึ่งของคนที่ครองอำนาจเป็นพวกทรชน แต่อีกครึ่งหนึ่งไม่ใช่ หากเป็นคนรักชาติโดยแท้จริง และประสิทธิภาพชีวิตการเมืองก็ไม่ควรเหมาะสมอย่างเกี่ยวกับการเอาอย่างตะวันตก ประชาคมของชาวนาที่ทำงานกับที่ดินของตน แม้จะไม่รู้หนังสือ แต่ก็ไม่ใช่จะมีประสิทธิภาพชีวิตทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มชนคนงานอุตสาหกรรม แม้หัวหน้าบางคนจะเป็นนักเผด็จการ แต่เผ่าชาวแอฟริกันตะวันตกส่วนมากมีประเพณีของการปกครองตนเอง อันเป็นพื้นฐานสำหรับประชาธิปไตยดีกว่าประเพณีแบบอภิชนของชีวิตยุโรปซึ่งมีคนงานที่ไม่มีที่ดิน ภายใต้อำนาจของเจ้าของที่ดินและชนนาง เผ่าทำการตัดสินใจปัญหา โดยการประชุมหารือกันเหมือน ๆ กับลักษณะที่รัฐบาลผสมทำเนิงาน แนวปฏิบัติงานของประชาธิปไตยโดยแบบนี้เป็นแก่นของสถาบันดั้งเดิมของคน ในแง่ของประสิทธิภาพชีวิตทางการเมือง แอฟริกาตะวันตก เมื่อเทียบกันแล้วไม่ใช่ที่ระบอบฐาน แต่ที่ระบอบชน เนื่องจากว่ามีชนชั้นกลางน้อยมาก แต่ยุโรปเขาก็มียชนชั้นกลางน้อยมากเช่นกันเมื่อศตวรรษที่แล้วมา แม้ในเรื่องนี้ประเทศต่าง ๆ ก็ยังแตกต่างกันมาก ประเทศทางเหนือมีชนชั้นกลางน้อยมาก แต่ประเทศทางใต้มีประเพณีอันยาวนานที่ชนชั้นกลางพัวพันกับการเมือง

ข้ออธิบายประการที่สาม สำหรับการที่ระบอบพรรคเดียวครอบงำอยู่ในปัจจุบัน และเป็นข้ออธิบายที่บทความนี้สนับสนุน คือว่าประชาธิปไตยต้องถอยหลัง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความรื้อแรงของกาลเวลา แต่ส่วนสำคัญเป็นเพราะว่าบรรดาความคิดและสถาบันประชาธิปไตย ซึ่งรับ

มรดกมาจากยุโรปนั้นไม่เหมาะสม และยังความสับสนและอ่อนแอให้กับผู้
สนับสนุนประชาธิปไตย ในเมื่ออารมณ์เร่งเร้าของเขาราชเขายางลงไปและ
ปัญหาของท้องถิ่นที่เขาใจกันดีขึ้น ระบอบที่มีอยู่จะถูกวิพากษ์วิจารณ์และ
ประชาธิปไตยก็จะมีโอกาสอีกระหน่ง

สถานการณ์ที่เป็นอยู่ไม่มั่นคงแน่นอน ระบอบการต่างๆ แตกต่างกันไป
ในคำคุณภาพและกำลัง บางระบอบเป็นที่นิยมของประชาชนที่ ส่วน
ระบอบอื่นๆ จะถูกกวาดล้างไปในอนาคตอันใกล้ จะโดยกลุ่มแตกแยก
ภายในของระบอบเอง หรือโดยกองทัพซึ่งเหนื่อยหน่ายต่อเล่ห์กลการ
เมือง ต่อความเสื่อมประสิทธิภาพ ความทุจริตและโหดร้ายทารุณ คติ
ยกย่องตัวบุคคลจะจืดจางไปในขณะที่ชนรุ่นเกิดใหม่ปฏิเสธข้อโอ้อวดของ
ชนรุ่นอาวุโสกว่าตน ข้อเท็จจริงที่ว่าระบอบการนั้นนิยมใช้อำนาจเด็ดขาด
และทุจริต ไม่เป็นเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้ล้มเลิกไป ระบอบนิยมอำนาจ
เด็ดขาดที่รวมตัวกันอยู่อาจยืนยงอยู่ได้ตลอดไป นักเผด็จการจำนวนมาก
ตายกันในเตียงนอน แต่ก็โชคดีกว่าการจู่โจมของศัตรูที่มีประสิทธิ
ภาพไม่ใช่จุดแข็งแข็งของแอฟริกาตะวันตก อีตาลีและ สตาลิน ซึ่ง
นำในเรื่องระบอบพรรคเดียวไว้ตัวคนสามารถขยับขยายการบริหารอยู่มาก
และมีระบบคมนาคมชั้นเลิศอยู่ในอำนาจบังคับบัญชา ซึ่งคนสามารถใช้
สร้างกลไกอันแข็งแกร่งของพรรค นักการเมืองแอฟริกันตะวันตกไม่มี
เครื่องมือเหล่านี้ วิถีอยู่ยากของพรรคที่มีอยู่บ่อยๆ เป็นประจักษ์พยาน
อย่างดีที่สุดว่า ความมรยาบรรมันคงไม่น่าเป็นไปได้

กองทัพใต้โค่นรัฐบาลไปแล้วใน ๒ ประเทศ ในโตโก เพราะเหตุที่ รัฐบาลคัดสินใจคัดถอนขนาดของกองทัพ และในคาโฮเมย์ เพราะเหตุว่า กองทัพเข้ากับฝ่ายขบวนการประชาชนซึ่งเห็นว่า รัฐบาลถอยหลังเข้าคลองเกินไป

แต่สถานการณ์ต่างกันอย่างที่เดียวในลาตินอเมริกาซึ่งได้เอกราชมาด้วย ฝ่ายกองทัพและรัฐใหม่ๆ ก่อตั้งขึ้นโดยกองทัพเพราะเหตุนี้จึงมีประเพณี การเมืองอย่างหนึ่ง ในแอฟริกาตะวันตก ทำนองเดียวกันในส่วนอื่นๆ บางส่วนของโลก กองทัพมักจะเปลี่ยนที่นิยมก้าวหน้า ทรายเป็นที่นายทหารคงอำนาจควบคุมไว้ได้ (การจลาจลอันสำเร็จผลแบบกองโกตต่อต้าน นายทหาร จะยังเกิดผลก็แต่ในสภาพที่อลเวงวุ่นวาย) นายทหารมีการ ศึกษาดีกว่านักการเมือง ผู้กบฏอยู่อย่างลึกซึ้งต่อการสร้างประเทศชาติ ให้ทันสมัย และไม่เกิดประทับใจอะไรกับวาทศิลป์ปลุกปั่น เขาจะเข้าแทรกแซงก็ต่อเมื่อถึงที่สุดเท่านั้น แต่จะแทรกแซงแน่นอนในเมื่อความกดดันจากครอบครัวและความขุ่นเคืองของมหาชนถึงจุดระเบิด

แม้บรรดารัฐแบบพรรคเดียวเองก็แตกต่างกันมาก บางรัฐค่อนข้างเงี้ยบ สงบ ส่วนรัฐอื่นๆ จะอยู่ในลักษณะแตกแยกทางการเมืองตลอดเวลา ประเทศตอนใต้ซึ่งมีอัตราฝนตกสูงและพืชผลรายได้ดี มีชนชั้นกลางที่สำคัญและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่วนรัฐตอนเหนือเพิ่งจะไถ่ถอนมาจาก คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ การเปลี่ยนแปลงที่จะออกไปจากระบบพรรคเดียว มีช่องทางในตอนนี้ได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และในหมู่รัฐตอนใต้มีช่องทางสำหรับรัฐที่ร่ำรวยมากยิ่งขึ้นกว่ารัฐที่ยากจน เพราะอัตราการเปลี่ยนแปลง

ที่สูงกว่าและสภาพแตกต่างกันทางเศรษฐกิจที่กว้างขวางกว่า ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางสังคมมากกว่า ซึ่งระบบพรรคเดียวไม่อาจจะยับยั้งได้อย่างไรก็ดี สถานการณ์การเมืองเป็นของแปรปรวนต่อกันได้ ภายหลังเมื่อระบบพรรคเดียวขึ้นครอบงำในบางประเทศแล้ว ระบบนี้ก็ไ้กลายเป็นที่ยอมรับกันเพียงพอที่จะแพร่ไปทั่วประเทศอื่นๆ ทั้งหมด ในทำนองเดียวกัน เมื่อระบบนี้ล้มเลิกไปในประเทศที่อ่อนแอกว่า สถานะของระบบนี้ในประเทศอื่นๆ ทั้งหมดก็จะพลอยกระทบกระเทือนไปด้วย เมื่อเหตุการณ์เช่นนั้นเริ่มเกิดขึ้น ผู้นำใหม่จะหาทางออกไปให้พ้นจากความสับสนและการเปลี่ยนกลับไปสู่ประชาธิปไตยไม่ใช่ว่าจะเป็นไปไม่ได้

ถ้ามีการเปลี่ยนผู้นำ ก็ไม่ยากที่จะเปลี่ยนจากระบบพรรคเดียว ไปหาระบบผสม เท่ากับที่จะเปลี่ยนไปหาระบบแบ่งฝ่ายเข้าและออก การสืบทอดเกี่ยวกับการเมืองระหว่างพรรคฝ่ายรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน ไม่ใช่สิ่งที่ประเทศเหล่านี้ต้องการ มันไม่เหมาะสมกับสังคมแบบหลายกลุ่ม และไม่อาจนำมาใช้ปฏิบัติได้ ในภาวะของแอฟริกาตะวันตก การเปลี่ยนจากระบบพรรคเดียวไปหาระบบผสม เป็นเรื่องง่ายกว่ามาก เช่น ในโตโกและคาโงเมย์ ระบบนี้เป็นสิ่งที่กองทัพพยายามจะจัดตั้งขึ้น บรรดาพรรคเดียวต้องการจะแยก ด้วยเหตุนี้ พรรคเหล่านี้จึงเกิดวิฤตยุ่งยากกันบ่อยๆ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มที่แยกจากกันซึ่งจะเกิดมีคผลผสม ตามมาจากหมู่คนส่วนที่ต่ำกว่าและเป็นตัวแทนของภูมิภาคน้อย จึงอาจเป็นจุดเริ่มต้นของวิถีทางประชาธิปไตย กลุ่มเหล่านี้อาจสถาปนาเสรีภาพที่จำเป็นได้ คือ กฎการปกครองของกฎหมายและสิทธิแสดงข้อคิดเห็นทางการเมือง อาจฟื้นฟูรักษาความเป็นอิสระของชาวนา ของสภาพแรงงานและกลุ่มอื่นๆ ได้

และอาจเฝ้าระวังอย่างกวตขันต่อนักแสวงโชค ซึ่งอาจพยายามชิงอำนาจ
ด้วยกำลังรุนแรง การเลือกตั้งที่เสรีแบบตามส่วนคะแนนเสียง เปิด
โอกาสให้เฉพาะแต่พรรคที่เป็นประชาธิปไตย ก็จะเป็นผลตามมาในเมื่อ
ความสงบเรียบร้อยกลับคืนมา

ความหวัง

✕ ความอ่อนแอของประชาธิปไตยในแอฟริกาตะวันตก ไม่ได้อยู่ที่ลักษณะ
ของสังคมตรงกันข้าม ประชาธิปไตยเท่านั้นที่อาจแก้ไขข้อบกพร่อง
ของแอฟริกาตะวันตกได้ เพราะมันเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับคนต่างเผ่าต่าง
ภาษาและศาสนา สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้โดยสงบสุข ความ
อ่อนแอของประชาธิปไตยส่วนหนึ่งอยู่ที่ความไม่แน่นอน อันเกิดจากการ
แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว และบรรยากาศอันแรงของเอกราช ซึ่งเปิด
โอกาสให้คนอธรรมขึ้นฉวยอำนาจ สถาบันและปรัชญาการเมืองซึ่งรับ
มรดกมาจากบริเตนและฝรั่งเศส ก็เป็นเหตุแห่งความอ่อนแอด้วยเหมือนกัน
ประการหนึ่ง มันเป็นประชาธิปไตยเกินไป คือในแง่ที่ว่าไม่แยกแยะ
ถึงความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยและเสรีภาพที่เกินขอบเขต อีก
ประการหนึ่ง สถาบันเหล่านั้นไม่เป็นประชาธิปไตยพอ คือในแง่ที่ว่าไม่ให้
กลุ่มชนฝ่ายข้างน้อยและฝ่ายค้านได้มีผู้แทนอย่างเหมาะสม บรรดาข้อ
อ่อนแอของกรอบงานประชาธิปไตยก่อให้เกิดความสับสนยุ่งยาก และ
ทำให้ง่ายที่จะยอมรับความคิดซึ่งกำลังแพร่หลายที่ว่า ประชาธิปไตยเอง
ไม่เหมาะสมกับประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี ความอ่อนแอสำคัญของประชาธิปไตยอยู่ที่ว่า ชาคนที่มี
การศึกษาใหม่ของแอฟริกาตะวันตกเป็นจำนวนมากพอ ที่เชื่อว่าประชา
ธิปไตยเป็นสิ่งที่สมควร ระบบนี้ยังคงมีผู้นิยมสนับสนุนอยู่ในดินแดนเหล่านี้
ผู้ซึ่งมองไปยังสหายนักประชาธิปไตยภายนอกอย่างน้อยที่สุด เพื่อหวัง
กำลังใจ แต่เขามองดูด้วยความสั่นหวั่น นักประชาธิปไตยตะวันตก
ทอดทิ้งนักประชาธิปไตยแอฟริกันเสียแล้ว แม้แต่บรรดามิตรเก่าของ
แอฟริกาก็ลังเลที่จะพุดออกมา เพราะกลัวจะระคายจิตใจคนที่กำลังครอง
อำนาจ ส่วนนักรัฐศาสตร์ของเราเล่าก็ทำหน้าที่แสดงให้เห็นว่า ประชา
ธิปไตยเหมาะสมเฉพาะสำหรับคนยุโรปและอเมริกาเหนือเท่านั้น และใน
นามอันศักดิ์สิทธิ์ของ “อำนาจใจของผู้นำ” ก็คือ “การสร้างประเทศ
ชาติให้ทันสมัย” ก็คือ และ “เอกภาพของชาติ” ก็คือ พวกนักเชื่องชวน
ให้เรานิยมยกย่องนักการมปลกปั่นซึ่งอาศัยใช้เสียงดังๆ และใช้เหล่า
อันธพาลกลุ่มหนึ่ง ทำการยึดครองอำนาจรัฐและกำจัดคู่แข่งของตน

เหตุผลในตัวเองไม่อาจสร้างประชาธิปไตยได้ แต่โดยที่ประชาธิปไตย
สร้างขึ้นด้วยนักประชาธิปไตย เหตุผลและศรัทธาจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น
เงื่อนไขประการแรกสำหรับประชาธิปไตยในแอฟริกาตะวันตก ก็คือว่า
คนรุ่นหนุ่มซึ่งกำลังหลั่งไหลออกจากโรงเรียน ขณะนี้ควรต้องเข้าใจ
ปัญหาของคนที่แท้จริง และต้องไม่ถูกชักจูงครอบงำด้วยคำอธิบาย
ลักษณะจอมปลอม การที่จะส่งเสริมอุดมการณ์เช่นนั้น เป็นจุดสน
ใจของข้าพเจ้าในบทความเรื่องนี้

